

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR:</p> <p>Egész évre . . . 10 kor.</p> <p>Félévre 6 „</p>	<p>Szerkeszti :</p> <p>DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.</p> <p>Főmunkatárs :</p> <p>Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==</p> <p>Budapest, Andrásy-út 9.</p>
---	--	---

Tartalom: Törvényjavaslat a csekk-ről. — Közjegyzői díjak felszámítása az örökösödési eljárásban. — Az új svájci házassági vagyonjog. — Felsőbirósági határozatok. — Ministeri rendeletek. — Közlemények.

Törvényjavaslat a csekk-ről.

A csekk törvényhozási szabályozásáról még 1903-ban készített és az igazságügyi javaslatok tárában közzétett első tervezet, a folyó év tavaszán megtartott szakértekezlet állásfoglalásának megfelelő egyes módosításokkal, mint kész törvényjavaslat fekszik a képviselőház előtt és előreláthatólag rövid időn belül törvény erejére fog emelkedni. Az igazságügyministernek a csekk törvényalkotása érdekében tett ezen döntő lépését annyival inkább kell megelégedéssel fogadni, mert a rendelkezésre álló statisztikai adatok a csekkforgalomnak nálunk is oly méretekben való emelkedéséről tesznek tanuságot, a küszöbön álló valutarendezés pedig a készpénzfizetést helyettesítő csekkintézménynek jelentőségét annyira emeli, hogy a csekk adásából és vételéből eredő jogviszonyok szabályozására feltétlenül szükség van. Kétségtelen pedig, hogy már jelenleg létező és a törvény analogia útján egyes kérdésekben talán alkalmazható jogforrásaink, nevezetesen a váltójog és a kereskedelmi törvénynek a keresk. utalványra vonatkozó 291. §-a, a váltótól és az utalványtól egyaránt elütő csekk intézményére általában nem alkalmazhatók. Pótolhatnák a törvényes rendezés hiányát az érdekelt körök szerződéses megállapodásai, csak hogy

természetes, hogy az itt elsősorban tekintetbe jövő üzleti szabályzatok csakis a csekk kibocsátója és az utalványozott banknak egymáshoz való viszonyát szabályozzák és az ezek közötti megállapodást nem is ismerő csekkbirtokos jogaira és kötelezettségeire alig terjeszkedhetnek ki, nevezetesen pedig a kibocsátó és a csekkbirtokos közötti jogviszonyt nem szabályozhatják. A forgalommal együtt fejlődő jogszokás végül egyet és mást szabályozhat ugyan, de a csekkjognak épen legfontosabb kérdései, így péld. a bemutatási idő megállapítása, a kibocsátó elleni visszkereset feltételei, a csekk visszavonhatóságának kérdései csupán tételes törvény által oldhatók meg és így ennek hiányában kétségtelenül jogbizonytalansággal állanánk szemben, melyet mielőbb eloszlatni, a csekknek mindinkább fokozódó gazdasági jelentősége mellett, a törvényhozásnak kétségtelenül fontos feladata. A következőkben ismertetni kívánjuk, hogy az előttünk fekvő törvényjavaslat miképen oldja meg ezen feladatot.

I. A csekkből eredő jogviszonyok szabályozásánál és ezen okirat jogi természetének meghatározásánál általában a javaslat a csekk gazdasági rendeltetéséből és azon tényleges viszonyokból indul ki, melyek között a csekk functiója jelentkezik. Fejlettebb gazdasági viszonyok mellett az emberek — apró kiadásoktól eltekintve — fizetéseiket nem készpénzben, hanem bankárjuk útján teljesítik oly módon, hogy ott lévő letétük, folyószámlájuk terhére, esetleg pedig hitelük alapján bankárjukat egy harmadik személy javára teljesítendő fizetésre utasítják. Az erre szolgáló okirat, a csekk tehát utalvány, melynek jellegzetes vonása, hogy egyrészt a kibocsátó és az utalványozott közötti megállapodáson, az u. n. csekkszerződésen alapszik, másrészt a kibocsátónak az utalványozottnál lévő fedezetét előfeltételezi. Ehhez képest a javaslat egyfelől a kibocsátó és az utalványozott közötti viszonyban megállapítja az utóbbinak kötelezettségét a csekk beváltására a fenforgó csekkszerződéshez képest, vagyis a kibocsátó fedezete erejéig (12. § 2., 3.); másfelől azon fizetési ígéret alapján, melyet a kibocsátó, és amennyiben a csekk forgattatik, a forgató is az utalványosnak a csekk átadásával hallgatólag tesz, szigorú és a váltószerű visszkereset módjára alkotott visszkereseti igényt nyújt a csekkbirtokosnak azon esetre, ha a csekk be nem váltatnék, a kibocsátó illetve forgató ellen. (15. § 1.)

A csekkbirtokosnak azonban közvetlen keresetet az utalvá-

nyozott ellen a javaslat nem ad. Kétségtelen pedig, hogy a csekkbirtokos érdekeinek hathatós védelme szempontjából ezen kereset lehetősége kívánatos volna. A csekk jogi természetéről elterjedt egyes felfogások arra önként reá is vezetnek. Így ha a csekk kiadásában a fedezet tulajdonának brevi manu traditio útján való átruházását látjuk, vagy ha a csekk kibocsátását az utalványozott elleni követelés engedményezésének tekintjük: az új tulajdonost illetve hitelezőt az általános jogszabályok szerint feltétlenül közvetlen kereset kell hogy megillessen az „utalványozott“ ellen. A javaslat által ezen teoriákkal szemben elfogadott utalványozási theoria mellett azonban és különösen a javaslat azon intézkedése folytán, mely az utalványozott elfogadói nyilatkozatát egyenesen kizárja és „nem létezőnek“ tekinti (6. §), a csekkbirtokosnak az utalványozott elleni egyenes keresetét jogilag construálni tényleg alig lehet, aminthogy a váltóbirtokos sem léphet fel az intévényezett ellen és a közönséges utalvány mellett sem illeti meg ezen jog az utalványost. Kérdés azonban, a jogalkotásnál elsősorban a jogi constructio helyességét kell-e keresni és nem-e inkább azt, hogy a tényleges életviszonyok szükségképen megkívánják a jogi védelmet. A francia, belga és holland törvények, valamint a német javaslat egyaránt megadják a közvetlen kereseti jogot, bizonyára első sorban gyakorlati szempontokból. A csekk fizetési eszköz és ezen természete feltétlenül respectálandó a szerződésben álló összes érdekelték által. De vajon lehet-e erről szó, ha az utalványozott a csekkbirtokossal szemben minden jogkövetkezmény nélkül megtagadhatja a fizetést? A kibocsátó elleni visszkereset szerepe csak ott kezdődhetik, ahol a kibocsátott csekkre nincs fedezet, vagy az utalványozott fizetése képtelen. Feltéve azonban, hogy a csekknek fedezete van, a törvénynek minden lehető módot kell nyújtania arra, hogy az honoráltassék. Ennek megfontolásán alapszik minden csekktörvénynek és a javaslatnak is az a rendelkezése, hogy a csekk kibocsátója azt a 8 napos bemutatási határidőn belül nem vonhatja vissza. (14. §.) Mit ér azonban a csekk visszavonhatlansága, ha az utalványozott a visszavonást mégis tekintetbe veheti és a csekk beváltását megtagadhatja?

Nyilvánvaló hogy ott, ahol a csekkbirtokosnak az utalványozott ellen közvetlen keresete nincsen, a csekk visszavonhatlanságának, mint sanctio nélküli rendelkezésnek, semmi értelme nincsen. Mert csak természetes, hogy az utalványozott bank, ha a csekkbirtokos

által a beváltásra a törvény útján nem szorítható, nem a vele szemben rendszerint idegen csekkbirtokos jogait, hanem ügyfelének, a kibocsátónak rendelkezését fogja respectálni és a visszavont csekket nem fogja beváltani. Ezt az eljárást fogja minden bankember követni bankja jól felfogott üzleti érdekében. Gyakorlati szempontokból tehát minden amellettszól, hogy a csekkbirtokosnak az utalványozott ellen legyen közvetlen keresete és semmi sem szól ellene. Mert ha a csekkre van fedezet, nincsen semmiféle ok az utalványozott tetszésére bízni a beváltást és lehetővé tenni a visszavonás figyelembevételét, dacára hogy azt maga a törvény joghatályosnak el nem ismeri. Mit használ a kibocsátó elleni visszakereset, ha ez meg nem engedett módon a csekket visszavonja, a fedezetet elveszi és megszökik? Viszont ha a csekkre nincs fedezet, a csekkbirtokos erről meggyőződve, úgysem fog az utalványozott ellen fordulni és így alaptalan az az aggály, hogy a bankokat 3-ik személyek perekkel fogják zaklatni. A bank ellen a csekkbirtokos csak akkor fog fordulni, ha meggyőződik róla és a bank könyveivel beigazolhatónak is tudja, hogy a csekkre a kibocsátáskor volt fedezet és a bank azt mégsem váltotta be, mert a kibocsátó a törvény tilalma ellenére a csekket visszavonta. Ilyen esetben pedig nincs ok a bankot a 3-ik személy oly keresete alól mentesíteni, mely épen a törvényes tilalom megszegése ellen fordul. Még megjegyezhetjük, hogy elméleti szempontból sincs absolute kizárva az utalványozott elleni egyenes kereset lehetősége. Nevezetesen nem helyes a váltóbirtokos és intézvényezett analogiája, mert ezek egymással semmiféle viszonyban nem állanak és az intézvényezett a váltó kibocsátójával sem kötött semmiféle szerződést, ellenben a csekk kibocsátója és a bank közötti csekkszerződés lényege épen az, hogy a bank vállalkozik a kibocsátónak 3-ik személyek által is bemutatandó csekkeit beváltani, tehát ebben 3-ik személy, a csekkbirtokos javára kötött szerződés is foglaltatik és így a bank a csekkbirtokossal is jogviszonyba kerül, melyre a közvetlen keresetet alapítani lehet.

Véleményünk tehát az, hogy a csekk biztonsága és hitele érdekében meg kellett volna adni az egyenes keresetet az utalványozott ellen. Igaz, hogy a csekk alapeszméjéből kiindulva a csekk vevőjének elsősorban nem az utalványozottnak, hanem a kibocsátónak megbízhatóságára és hitelképességére kellene a súlyt helyeznie, de bizonyos, hogy az életben a csekk mint fizetési eszköz közgaz-

dasági rendeltetését csak akkor fogja betölteni, ha annak ellenében készpénzfizetést lehet várni és így az, aki a csekket készpénz helyett fogadja el, ezt egész joggal nem a kibocsátó elleni visszakereset, hanem az utalványozott elleni igény lehetőségére alapíthatja. Ha nem így volna, a csekk ép oly hitelpapír volna, mint a váltó, már pedig rendeltetésénél fogva nem az, hanem fizetési eszköz.

II. A javaslat 1—4. §-aiban a csekk érvényi kellékeit sorolja fel. Ezek a következők: 1. a csekk elnevezése az okirat szövegében; 2. annak megnevezése, aki által a fizetés teljesítendő (utalványozott); 3. az utalványozotthoz intézett meghagyás, hogy határozott pénzüsszeget fizessen; 4. a kiállítás helyének, évének, havának és napjának megjelölése; 5. a kibocsátó név- vagy cég-aláírása.

Az utalványozott megnevezéséhez külön feltételül fűzi a javaslat, hogy „utalványozott gyanánt csak oly cég nevezhető meg, mely a cégjegyzék tartalma szerint bankügyletekkel foglalkozik.“ Az u. n. passiv csekk-képesség tehát — ellentétben az eredeti tervezettel — meg van szorítva és az utalványozottnak bankári minősége a csekk egyik érvényi kellékét képezi. Véleményünk szerint a javaslat ezen álláspontja helyeselendő. Igaz ugyan, hogy elméleti szempontok a csekkszabadság mellett szólnak, mert a csekk írásbeli formál-szerződés lévén, érvényét nem szabadna oly feltételtől függővé tenni, melynek felforgása magából a papirból ki nem tűnik. De másfelől bizonyos, hogy a csekk közgazdasági rendeltetését csak akkor tölti be, ha valamely bankra van intézve. Angliában, Amerikában, Hollandiában, ahol a csekkforgalom legnagyobb mértékben van kifejlődve, ugyanaz a korlátozás áll fenn és így rendelkezik az új osztrák csekktörvény is. Ha bárkire lehet csekket intézni és nevezetesen bárkire intézett csekk alapján váltószerű kereset illeti meg a csekkbirtokost a kibocsátó és forgató ellen, a csekk könnyen rövid lejáratú hiteleszközzé lesz, amit mindenképen ki kell zárni.

Az aki visszariad attól, hogy egy nyilvános pénzüintézetre intézzen fedezetlen csekket, könnyen lesz hajlandó ezt megtenni egy vele egyetértő magánféllel szemben. Fizetési eszközül csak egy ismert bankra intézett csekk fog elismertetni, más jellegű csekkforgalom pedig csak discreditálná az egész intézményt és a káros hitelügyletek egy új nemét honosítaná meg. A javaslat tehát ebben a

kérdésben, gyakorlati szempontokból, helyesen eltér attól az elméleti alaptól, hogy a csekk elsősorban a kibocsátóba helyezett bizalom alapján fogadtatik el. Midőn azonban egyfelől az utalványozott megbízhatóságában és hitelképességében látja a reális csekkforgalom egyedüli garantiáját, következetesen meg kellett volna adnia az utalványozott elleni közvetlen kereset lehetőségét is, amely nélkül a csekkbirtokos az utalványozottnak csupán önkényére vagy csakis morális obligójára van utalva, törvényes eszközökkel ellenben megint csak a kibocsátó ellen léphet fel.

Természetesen a nem bankarra intézett csekk azért nem szűnik meg utalvány lenni köztörvényi értelemben. Az ilyen nem tulajdonképeni csekk alapján is felléphet annak birtokosa a kibocsátó ellen az utalványozási jogügyletre alapított rendes keresettel, csupán a csekk törvény szerinti kötelezettség nem származik abból és a váltószerű visszkereset nem illeti meg az utalványost.

Az utalványos megjelölését a javaslat nem tekinti lényeges kelléknek. A csekk kiállítható névre (rektacsekk), rendeletre, vagy bemutatóra. A kibocsátó megnevezheti utalványosnak önmagát is. Ha az utalványos neve vagy czége mellett ezek a szavak „vagy a bemutatónak“ vagy hasonló értelmű kifejezések fordulnak elő (alternatív csekk), vagy ha a csekkben utalványos egyáltalán megjelölve nincsen: a csekk bemutatóra szólnak tekintetik.

A fizetési helyre nézve a javaslat rendeli, hogy az utalványozott czége mellett előforduló hely, ha pedig ily hely kitéve nincsen, a kiállítás helye tekintetik fizetési helynek. Más hely kijelölését, vagyis a telepítést a javaslat hatálytalannak tekinti, ami a csekk lényegéből következik, nem lévén megengedhető, hogy az utalványozott helyett, aki a fedezetet kell hogy magánál tartsa, egy harmadik teljesítsen fizetést.

A fizetési idő tekintetében a javaslat kimondja, hogy a csekk látra, bemutatásra fizetendő még akkor is, ha ez szövegében kifejezve nincsen, sőt az esetben is, ha a kibocsátó más fizetési időt tűzött ki. A csekk mint fizetési eszköz u. i. már kibocsátása percében esedékes fizetésre irányulván, rendeltetésének az felel meg, hogy látra, bemutatásra fizetessék és nem volna helyes, hogy az, mint péld. a 10 napnál nem hosszabb lejáratra kiállítható holland csekk, bármily rövid lejáratú hitelpapír gyanánt is szerepelhessen.

A német csekkjavaslat emellett — abból indulva ki, hogy a fizetési idő kijelölése könnyen tévedésbe ejtheti a csekkbirtokost, aki ahhoz igazodva a csekket esetleg oly időben mutatja be, amidőn visszkereseti igénye a törvény szerint már megszűnt — a határidőhöz kötött csekket egyáltalán érvénytelennek tekinti.

Helyesebbnek tartjuk azonban a javaslat rendelkezését, mely a határidő kikötését nem érvénytelenségi oknak, hanem egyszerűen nem irottnak tekinti. Arról a csekkbirtokosról u. is, aki az ilyen csekket elkésve mutatja be, — eltekintve attól, hogy a törvény nem tudása nem számíthat védelemre — feltehető az is, hogy az érvénytelen csekket mégis elfogadja, úgyhogy a német javaslat célját nem éri el és csupán az érvénytelenségi okokat szaporítja.

Az osztrák csekk törvénnyel és az osztrák-magyar banknál jelenleg dívó szokással ellentétben a javaslat nem tekinti a csekk érvényi kellékének, hogy a kibocsátó az utalványozottnak adott meghagyásnál a nála lévő fedezetre hivatkozzék, ami annyival inkább helyeselhető, mert egyfelől nincsen ok érvénytelennek tekinteni a csekket, ha azt a hitelképes kibocsátóban bízó utalványozott, daczára hogy a beváltási időben nincs meg a kellő fedezet, mégis beváltja, másfelől pedig a fedezetlen és ezért be nem váltott csekk kibocsátója ellen a visszkeresetet ép úgy meg lehet konstruálni. Ellenben helyes az az érvényi kellék képező megszorítás, hogy az utalványozotthoz intézett meghagyás ellenszolgáltatástól vagy feltételtől függővé nem tehető.

III. A javaslat (5. §) csupán a rendeletre kiállított csekknek adja meg a forgathatóságot, ellenben a pusztán névre vagy bemutatóra szóló csekknek forgatmány útján való átruházhatóságát kizárja. A csekk, mint fizetési eszköz, elsősorban beváltásra és nem circulációra van szánva. Az, hogy mint a váltónál, a papír értéke a kötelezettek számának gyarapításával fokoztassék, a csekknél, a fedezet által nyújtott reális tartalom mellett, nem szükséges. Arra pedig, hogy a csekk továbbadása által lehetőleg minél több fizetési kötelezettség teljesíttessék készpénz igénybevétele nélkül, szolgáljon a forgatható rendeleti csekk. Ellenben a névre szóló csekknél, amikor a kibocsátó a csekket attól, akinek adja, elválasztani nem akarja: ezen törekvése a forgatmány által ne legyen megghiusítható. A bemutatóra szóló csekknek forgatmány útján való átruházása pedig felesleges, mert ez egyszerű átadás mellett is megtörténhetik.

A bemutatóra szóló csekk forgathatlanságának álláspontja azonban nem zárna ki annak kimondását, hogy aki közbeeső birtokos léte az ilyen csekkre nevét vagy czégét írja, szavatosságot ne vállalhasson, ép úgy mint az, aki egy rendeletre szóló csekket tovább forgat. Az eredeti tervezet így is rendelkezett és igaz ugyan ezzel alakilag üres forgatmányt létesített, mely tartalmilag nem az, de ezen tisztán elméleti aggálylyal szemben áll az a gyakorlati szempont, hogy az egyszerű átadás általi átruházhatóság a bemutatóra szóló csekk forgalomképességét csak akkor biztosítja, ha a kibocsátó általános ismert egyén vagy cég, melynek hitelképessége a csekk minden későbbi vevője előtt is ismeretes, míg a rendes esetekben a vevő csak a csekket neki átadót ismervén, módot kellene nyújtani arra, hogy utóbbi is a csekk jóságáért aláírásával szavatosságot vállalhasson és a csekken alapuló jogviszonyba beléphessen.

Egyébként a csekk-forgatmányra a váltótörvény szabályai állanak azzal az eltéréssel, hogy az utalványozottra való forgatmány nyugtának tekintendő, az utalványozott forgatmánya pedig hatálytalan. Az előbbi rendelkezés a dolog természetéből következik, mert a forgatmány útján való átruházás nem egyéb a beváltás egyik formájánál és így a nyugtának való minősítés megfelel a tényállásnak. Az utalványozott általi tovább forgathatóság pedig ellenkező a csekk természetével, mert tekintet nélkül a fedezetre, az utalványozott abszolút kötelezettségét állapítaná meg. Ugyanezen szempontból zárja ki a javaslat (6. §) a csekknek az utalványozott általi elfogadhatóságát is.

(Befejezése következik.)

H. Sz.

Közjegyzői díjak felszámítása az örökösödési eljárásban.

Tóth György dr. kolozsvári táblai tanácsjegyzőtől ezen cím alatt a „Jog“ folyó évi július 28-ki számában a következő cikket olvassuk:

„Az 1894: XVI. t.-cz. 60. §-ban szabályozott külön jegyzőkönyvre vonatkozóan régebben a körül forgott volt a vita, hogy mi képezi ennek tartalmát, mit kell abba belefoglalni és a helyes gyakorlat nagykésőre abba a helyes irányba terelődött, hogy amennyiben az örökösök között az osztály oly módon jött létre, hogy az örökösök házas társa, vagy az örökösök között egy, vagy többen saját vagyonukat is osztály alá bocsátják, vagy kiegyenlítő értékül adják: az érdekeltek kérelmére . . . az e részben létrejött megállapodásokat a tárgyalást vezető közjegyző által felveendő és szabályszerű aláírással ellátandó külön jegyzőkönyvbe s nem a hagyaték tárgyalásáról fölvett jegyzőkönyvbe veszik föl a közjegyzők.

A külön jegyzőkönyvek díjazása az 1894: XVI. t.-cz. 119. §-a értelmében nem busás, de a hagyatékok egyre-másra a reájuk fordított munka arányában szépen jövedelmeznek. Nem indokolt tehát, hogy a közjegyzők nem az 1894: XVI. t.-cz. intézkedéseinek keretein belül igyekezzenek a hagyatéki ügyeket befejezni, hanem a legtöbb esetben díjtöbblet okából az 1880: LI. t.-czikben megszabályozott díjazás alá eső ügyleti formákkal egészítik ki a hagyaték tárgyalásáról fölvett jegyzőkönyvet.

A közjegyzők által követett irányzat egypár esetben egész a következő szélsőségig jutott.

Egyik királyi közjegyző a hagyaték tárgyalása rendén kizárólag a hagyatékot képező ingatlanokra vonatkozóan létrejött osztályegységet nem a hagyaték tárgyalásáról fölvett jegyzőkönyvbe, nem is külön jkvbe, hanem külön ügyszám alatt fölvett okiratba foglalta és ezért az 1880: LI. t.-cz. alapján külön díjat számított föl.

Az eljárás első bírő az okirat díját nem állapította meg és utasította a királyi közjegyzőt, hogy a fölvett összeget a feleknek fizesse vissza.

Az ügy felfolyamodás folytán felsőbb birói elintézés alá kerülvén, a kolozsvári királyi ítélőtábla a kérdés elbírálását elvi alapokra fektette és az eljárás tanácsok ellentétesen határoztak. Az egyik tanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy: *a)* „a hagyatéki bíróság hatáskörébe tartozik annak a megállapítása, hogy a hagyatéki tárgyalás jegyzőkönyvmellékletét képező külön okirat a tárgyalással megbízott közjegyző által szükség-szerűen vétetett-e föl a hagyatéki tárgyalással összefüggően és hogy *b)* a hagyaték tárgyalásával megbízott királyi közjegyzőt az örökösödési törvény 117. §-ban meghatározott díjátalányon felül nem illeti díj akkor, amidőn az örökösöknek a hagyaték felosztását tárgyazóan létrejött egységét a hagyatéki tárgyalás befejezése előtt s a tárgyalási jegyzőkönyvben arra utalással külön okiratba foglalja, amikor tehát kétségtelenül megállapítható, hogy a felvett külön okirat tartalma voltaképpen a hagyatéki tárgyalás körébe tartozik (55. § 6. pont) s így a tárgyalási jegyzőkönyvek részét képezi.“

Emez álláspont folyományaként az elsőbíróság végzése helyben hagyatott.

A másik tanács arra az elvi álláspontra helyezkedett, hogy a hagyatéki bíróság nincs jogosítva a hagyaték tárgyalásáról fölvetett jegyzőkönyvhöz csatolt s az 1894: XVI. t.-cz. 60., 67. és 70. §-ai értelmében fölveendő külön jegyzőkönyveken kívül (118. §.) a felek kifejezett kívánsága folytán a hagyaték megosztására (tehát a hagyatéki tárgyalás körébe eső cselekményre) vonatkozóan külön ügyszám alatt felvett közjegyzői okirat tartalmát hivatalból vizsgálat tárgyává tenni, és hogy

b) a felek kérelme folytán fölvetett közjegyzői okirat díja felett a hagyatéki bíróság a hagyaték tárgyalásáért a királyi közjegyzőt illető díj megállapításával kapcsolatosan hivatalból nem határozhat, hanem a közjegyzői okirat díjának a megállapítása az 1874: XXXV. t.-cz. 206. §-a szerint csak a felek panasza folytán kerülhet a bíróság és pedig a közjegyző személyes bírósága elé és a bíróság csak ilyen esetben határozhat a közjegyzői okirat díjainak megállapítása kérdésében a 207. § szerint fogantatott előzetes eljárás alapján.

Ez a tanács elvi álláspontjának folyományaként, az elsőbíróság végzését a külön okirat díjára vonatkozó részében megváltoztatta.

A vitás kérdés most már — a jogegység megóvása szempontjából — teljesülési döntésre vár.

Ez elvi álláspontok indokait a vonatkozó törvényhelyek képezik s így azoknak részletezésébe nem bocsátkozom, azonban szükségszerűnek vélem kiemelni, hogy a kérdés eldöntésébe belejátszik a közjegyzőnek a bírósághoz való viszonya is.

Az 1894: XVI. t.-cz. 51. § rendelkezése szerint a kir. közjegyzőnek a hagyatéki bírósághoz való viszonya ugyanis a kiküldött (megbízott) fogalma szerint van meghatározva, amiből okszerűen az következik, hogy a kir. közjegyzők azokban a hagyatéki ügyekben — amelyekben a hagyatéki bíróságtól megbízást kaptak — kötelesek a megbízás értelmében eljárni és e megbízásuk határozottan kizárja, hogy bármely hagyatéki ügy letárgyalása körében más okiratokat készíthessenek, mint aminőket az 1894: XVI. törvényzikk rendelkezései megengednek.

A bíróság megbízásának a főlhivott törvény értelmében való teljesítését a felek akarata csak a törvény intézkedéseinek keretein belül irányíthatja, de nem oly irányban is, amelyre nézve az 1894: XVI. t.-cz. intézkedést nem foglal magában.

Szóval az 1894: XVI. t.-cz. intézkedései a megbízás következtében a közjegyzőkre vonatkozó egyéb rendelkezésekkel szemben kizárók.

Ezáltal az osztály megejtése is a hagyatéki eljárás körébe van utalva és az 1894: XVI. t.-cz. 55. § 6. pontja értelmében az 1894: XVI. t.-cz. 117. és 119 §-okban meghatározott díjátalányért erre a kir. közjegyzők kötelesek is.

Határozott véleményem szerint kétségen fölül áll, hogy a királyi közjegyzők az egyes hagyatéki ügyeket a bíróság megbízásából folyóan csakis az 1894: XVI. t.-cz. rendelkezéseinek megfelelően tárgyalhatják és mindaddig, amíg a birói megbízás fennáll, a megbízás értelmében való

tárgyalást befolyásoló oly megbízást, amely az 1894: XVI. t.-cz. rendelkezésein kívül esik és amely a hagyaték tárgyalását bármely vonatkozásban érinti, az érdekelt örökösöktől el sem fogadhatnak.

Ezen elvi álláspontból folyóan a külön okiratszerkesztés kérdése is tiltó rendelkezésnek veendő.

Közöltük a cikket, közel egész terjedelmében, mint jellemző példáját annak, hogy valahányszor bíróságaink egyik-másik tagja jogi szaklapjainkat, egy a közjegyzői ügyködés körébe tartozó kérdésben felkeresi, ez mindig a közjegyző díjai elleni küzdelem jegyében történik. A bíróságok hivatalos működésében itt-ott nyilvánuló tendenzia a bíróság tagjainak irodalmi működésébe is utat tör magának. Lapunk olvasóinak, akik az e hasábkon mindenkor ismertett hasonló felszólalásokat figyelemmel kísérelhették, nem szükséges további bizonyítékokkal szolgálnunk. Hogy azután a közjegyzők elleni harcz legujabb szereplője, a t. cikkíró úr, mire alapítja azt az állítását, hogy a közjegyzők azok, akik „bérharczot“ folytatnak, azt igazán nem tudjuk. Arra az állítására pedig, hogy a közjegyzők minduntalan „sorompóba állanak tarthatatlan álláspontok erőszakolása és megvédése érdekében“ leghelyesebb válasznak tartjuk, ha egy kissé szemügyre vesszük ezúttal a t. cikkíró úrnak a fenti cikkben elfoglalt álláspontját. Előre kell bocsátanunk, hogy a t. cikkíró úr messzemenő fejtegetéseivel szemben igen rövidnek lehetünk, mert egyszerűen csak a törvénynek a t. cikkíró úr által elhallgatott rendelkezéseire kell hivatkoznunk. Az 1894: XVI. t.-cz. 60., 67. és 70. §-ai egyaránt, mindazon esetekben, mikor az örökös társak által osztályra bocsátott saját (60. §) vagy az örökhagyó tulajdonát képező, de más nevében álló (67. §), vagy végül nem őt illető, de nevére írt (70. §) ingatlanokról van szó, azt rendelik elsősorban, hogy a közjegyzőnek „az érdekelt kérelmére az e tárgybeli jogügyletekről szerkesztett és bemutatott okiratokat“ (60. §) kell csatolnia, illetve igyekeznie kell kieszközölni, hogy a telekkönyvi tulajdonos az ingatlanok az örökhagyóra történt áthárulásáról telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okiratot állítson ki“ (67. §), avagy „hogy az örökösök, annak a személynek hozzájárulásával, akit az ingatlan illet, telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okiratot állítsanak ki“ (70. §). Csupán másodsorban, de mindenesetre vagylagosan írja elő a törvény a „külön jegyzőkönyv“ felvételét, melynek díjait azután a 119. §-ban megállapítja. Hogy mire alapítja már most a t. cikkíró úr azt a vélekedését, hogy a tárgyaló közjegyző a fentközlött esetekben nem vehet fel külön ügyszám alatt

külön okiratot és nem számíthatja fel azért az 1880 : LI. t.-cz. alapján járó díjat, azt nem tudjuk megérteni.

Különösen nem értjük, hogy mennyiben ellenkezik ez a közjegyzőnek birói kiküldötti szerepével, *mikor épen a törvény contemplálja a tárgyaló közjegyző által felveendő külön okiratokat*, melyek mások, mint az 1880. LI. t.-cz. díjszabásai alá eső közjegyzői okiratok nem is lehetnek. A t. cikkíró úr szerint talán, ha az örökösök az ingatlanokat a hagyatéki tárgyalás folyamán eladják és a 94. § értelmében a vevőre közvetlenül átíratni kívánják, sem szabad a közjegyzőnek a vételi szerződést megszerkesztenie és azért díjat számíttania, mert hiszen ez ép úgy ellenkezik a megbíztatás „kizárólagosságával“.

De még ha nem is forog fenn a 60., 67. vagy 70. §-ok valamelyikének esete, a törvény 55. § 6. pontjában nem látunk akadályt arra nézve sem, hogy ha a felek bármily okból határozottan kívánják, egyik-másik hagyatéki ingatlan feletti osztályról külön közjegyzői okirat felvételét, miért ne tehesse meg ezt a közjegyző? Sőt nem tudnók megmondani, hogy az 1874 : XXXV. 56. §-ának strict rendelkezésével szemben mire alapítaná az illető közjegyző az okirat felvételének megtagadását?

Hiszzen lehet a feleknek okuk arra, hogy mért kívánják külön közjegyzői okirat felvételét. Így péld. ha az ingatlant átvevő egyik örököstárs a többieket kifizetni tartozik, a tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt egyesség nem fogja biztosítani a közvetlen végrehajtás jogát, a külön közjegyzői okirat azonban igen. Semmiképen sem állhat a hagyatéki bíróság jogában, a felek kívánságára felvett közjegyzői okiratot és annak díjait vizsgálat tárgyává tenni és hivatalból a közjegyzőt a felek által kifizetett díjak visszafizetésére utasítani. Az ilyen eljárás világosan beleütközik az 1874 : XXXV. t.-cz. 206. és 207. §-ainak rendelkezéseibe. Ennyit a kérdés szigorú jogi részéről. Ami azután azt illeti, vajon kifogásolható-e magasabb szempontokból annak a közjegyzőnek eljárása, aki a „külön jegyzőkönyv“ helyett külön közjegyzői okiratba foglalja a törvény 60., 67. és 70. §-ainak megfelelő megállapodásokat: kérjük, ki tartja a méltányossággal összeférőnek azt a kívánságot, hogy a közjegyző akár 100,000 K és magasabb értékű ingatlanok átruházásáról szóló szerződéseket maximalis 10 K (1894 : XVI. t.-cz. 119. § ut. bek.) díj mellett szerkesszen?

— sch —

Az új svájci házassági vagyoni jog.

IV. A vagyoni közösség rendszere.

A) Általános vagyoni közösség.

(Folytatás.)

5. A vagyoni közösség feloszlása, amint már jeleztük, az előidéző tényálláshoz képest különböző szabályok szerint, nevezetesen pedig azon alapelv mellett megy végbe, hogy a közösség tulajdonképpen csak *halálesetre* szól. Ha ugyanis bármely okból, törvénynél vagy birói határozatnál fogva (204—206. §§) vagyoni különítés áll be: a közös vagyoni szétesik eredeti alkatrészeire, a férj és női vagyoni, melyek a kölcsönös megtérítési kötelezettségek figyelembe vételével visszatérítendőek és csak az esetleg mutatózó szaporulat képezi a házastársak közös vagyoni, melyben felerészben osztoznak, míg a netáni veszteség kizárólag a férjet terheli (201. §). A közös vagyoni feloszlása tehát ép úgy megy végbe, mint a vagyoni egyesítés rendszere mellett a házassági vagyoni, csupán azzal az eltéréssel, hogy a közösség a szaporulat *felezésében* érvényesül, míg a vagyonegyesítés mellett a nő a szaporulatban csak méltányosan részesítettik. Ugyanez áll a válás esetére is (177. §). Emellett ezen esetekben, ép úgy mint a vagyonegyesítés mellett, a férj csődje esetében megilleti a nőt az előnyös hitelező állása a női vagyoni felerésze erejéig és csakis a természetben meglévő női vagyontárgyak vindicálása esik el.

Másként áll azonban a dolog valamelyik házastárs elhalálása esetében. Itt nem többé a házastársi vagyoni restitúciójáról van szó, hanem a közösségnek kell, épen ezen esetre szóló rendeltetéséhez képest, érvényt szerezni. Történhetne ez, a Gierke-féle consolidatio elve szerint, a közös vagyonnak a túlélő házastárs tulajdonába való bocsátásával, ami mellett, főleg a leszármazó nélküli elhalálkozás esetében (unbeerbte Ehe), sok hozható fel. Vagy történhetik a közös vagyonnak az elhalt házastárs örökösei és a túlélő házastárs közötti felezésével, ami leginkább látszik a felek szándékainak megfelelő eljárásnak. A svájci törvény épen azért, ép úgy mint a német ptk. is, az utóbbit választotta (254. §). Természetesen emellett a túlélő házastárs is érvényesítheti öröklési igényeit a közös vagyoni másik felerészére. (254. §).

Külön rendezést igényel a közös vagyoni terhelő tartozásokért

való felelősség kérdése. Amennyiben a túlélő házastárs az ilyen tartozásokért személyesen is felel, ez a felelősség természetesen továbbra is érintetlenül fennmarad. Miután pedig a férj minden, a közös vagyont terhelő, úgy saját, mint más tartozásért személyesen is felel (252. §), azon esetre, ha a férj a túlélő házastárs, külön szabályra szükség nincsen és nevezetesen a felelősség korlátozásáról nem is lehet szó (255. § 1.). Ugyiszintén egyáltalán nincsen külön szabályra szükség, a közös vagyomból az elhalt házastárs örököseinek jutó felerész tekintetében, amennyiben erre nézve az örökösnek a hagyatéki tartozásokért való felelőssége szerint alakul a közös vagyont terhelő tartozásokért való felelősség kérdése is. Amiről tehát szó van, csupán az, miképen felel a túlélő nő a neki jutott felerészszel a közös vagyont tartozásaiért? Saját személyes tartozásai természetesen továbbra is változatlanul terhelik őt. De nem volna méltányos őt minden korlátozás nélkül felelőssé tenni oly tartozásokért is, melyek a közös vagyont terhelik ugyan, de őt magát személyesen a közösség fennállása alatt sem terhelték, nevezetesen tehát a férj tartozásaiért. Lehetett volna ezt a kérdést ép úgy szabályozni, mint a hagyatéki tartozásokért való felelősséget, nevezetesen hogy a nőnek szabadságban áll a neki jutó felerészt visszautasítani, aminek ellenében a tartozások alól szabadul és szabadságban áll a neki jutó felerészt a leltár jogkedvezményével is elfogadni, aminek ellenében csak a leltárba vett tartozások erejéig felel és csak a neki jutott felerészszel. A szabályozás tényleg ennek mintájára is történt, mindazonáltal a további kedvezéssel, hogy a leltár jogkedvezménye mint törvényből folyó állítatik fel és annak bizonyítása, hogy a nőnek jutott felerész nem fedezi, vagy mennyiben fedezi az ellene érvényesített tartozást nemcsak leltárral, hanem bármely más módon is történhetik. Tehát a nő a neki jutott felerész visszautasításával minden felelősség alól szabadul, amennyiben személyes felelőssége t. i. nem áll fenn; elfogadása esetében pedig csupán a neki jutott érték erejéig felel. (255. § 2. 3.)

A közös vagyont felosztása általában a behozott vagyontokra való tekintet nélkül történik, mindazonáltal jogában áll a túlélő házastársnak, (de nem az elhalt házastárs örököseinek is) a még meglevő saját vagyontárgyaknak az akkori érték beszámítása mellett, saját felerészébe való utalását igényelni (256. §).

B) *Folytatólagos vagyontársaság.*

A közös vagyont egyik házastárs elhalálásával bekövetkező felosztása gyakran, így főleg iparüzemknél, kisebb mezőgazdaságoknál stb., súlyos hátrányt és terhet jelent a túlélő házastársra nézve. Mindazonáltal az osztozás alól a házastársat általában felmenteni és az elhaltnak a túlélőtől bármily távol álló örököseit a közösség folytatására kényszeríteni nem lehet. De ott, ahol a közös gyermekek öröklők az elhaltnak a közös vagyontból jutó felerészt (beerbte Ehe) és ennél fogva a szülői hatalomnál fogva úgyszólván bizonyos közösség létesül, nincs értelme előbb a közösséget felezéssel felosztani és azután új alapra annak megint csak egy bizonyos nemét létesíteni, hanem sokkal közelebb fekszik, a túlélő szülő és gyermekei között az eredeti vagyontársaság folytatására és ezzel az osztozás hátrányainak elkerülésére módot nyújtani. Erre szolgál a *folytatólagos vagyontársaság* intézménye, melyet éppen ezért a felhozott indokokból a svájci törvény is ép úgy mint a német ptk. felvett és az általános vagyontársaság kapcsán és annak mintájára szabályozott. Odáig azonban már nem ment el, hogy a túlélő házastársnak a vagyontársaság folytatására törvényből folyó igényt adjon, mint a német ptk. (1483. §) teszi, bizonyára abból a következetesebb álláspontból indulva ki, hogy ha a felek megegyezésétől tétetik függővé a vagyontársaság folytatása, ennek a törvényben való megengedése, mint magától értetődő bátran el is hagyható. A svájci törvény szerint tehát csakis a túlélő házastárs és a gyermekek megegyezése esetében van helye a folytatólagos vagyontársaságnak, kiskorú gyermekek helyett gyámhatóságuk lévén hivatva a hozzájárulásra (257. §).

1. A f. v. elismerése annak megfontolásán alapul, hogy a túlélő házastársnak az elhalálás időpontjában fennálló vagyoni helyzete a felezés által ne rendítették meg szükség nélkül. Természetesen következik ebből, hogy a f. v. nem terjeszthető ki sem a gyermekeknek már meglevő, sem pedig az akár reájuk, akár a túlélő házastársra utóbb ingyenesen, örökség vagy ajándékozás útján hátrahagyott vagyont, mely fentartott vagyont marad (258. § 2.), hanem a f. v. tárgyát csupán a házassági vagyont, valamint a szülők és gyermekek jövedelme és szerzeménye képezi (258. § 1.) és így a f. v. mindig a korlátozott vagyontársaság jellegével bír.

2. A közös vagyon kezelése és képviselése, ha a gyermekek kiskorúak, törvénynél fogva, de különben is ellenkező megállapodásig mindig a túlélő házastársat illeti (259. §). Egyébként a kezelés, rendelkezés és tartozásokért való felelősség tekintetében az általános szabályok állanak. Ennélfogva a felelősség úgy alakul, hogy a túlélő nő, az őt személyesen terhelő tartozásoktól eltekintve, egyébként, nevezetesen tehát a férj után maradt és a gyermekek személyében keletkező tartozásokért csak a közös vagyonban lévő vagyonával felel, ellenben a túlélő férj az összes a közös vagyont terhelő, tehát a gyermekek által contrahált tartozásokért is személyesen felel. A gyermekek végül az általuk elvállalt kötelezettségeikért az általános szabályok szerint személyesen, az elhalt után maradt tartozásokért pedig örökös minőségükben és az erre vonatkozó korlátozásokkal felelnek.

3. A f. v. feloszlása a részesek elhatározásánál, törvénynél vagy birói határozatnál fogva állhat be. Miután a f. v. létesítéséhez a szülő és gyermekek egyértelmű megegyezése szükséges, csak következetes, hogy annak feloszlásához akár a szülő, akár a gyermekek egyoldalú kijelentése is elegendő (260. §). Törvénynél fogva feloszlik a v. k., ha a túlélő szülő elhal, új házasságot köt vagy csődbe jut (261. § 1. 2.) birói határozatnál fogva azon hitelező kérelmére, aki a szülő ellen sikertelen végrehajtást vezetett (262. § 1.). Ha a f. v. feloszlását egyik gyermek kéri; vagy a törvényes okok valamelyike (halál, házasság, csőd) egyik gyermek személyében áll be; vagy végül a f. v. feloszlását egyik gyermek sikertelen végrehajtást vezetett hitelezője kéri: a többi részes a feloszlás helyett az illető gyermek kiválását követelheti és így csupán részleges feloszlás áll be (260. — 263. §§). Valamely gyermek elhalálózása esetében emellett még az a közelebbi rendezés foglal helyt, hogy az utána maradt leszármazók, ha a többi részes kiválásukat nem követeli, mint egy személy lépnek be örökhagyójuk helyett a közösségbe (263. § 2.); ha ellenben leszármazó az elhalt gyermek után nem maradt, az öröklés kizárásával, illetősége a többi gyermeknek jut növedékképen (263. § 3.). A régi jogszabálynak („Was in der Were verstirbt, erbt wieder an die Were“) megfelelően tehát, magtalan elhalálózás esetében, ép úgy mint a német ptk. szerint is, nem öröklés, hanem accrescentia áll be.

Úgy a teljes, mint a részleges feloszlás akképen történik, hogy a közös vagyon egyik fele a szülő, másik fele a gyermekek

tulajdonába bocsáttatik, illetve a kiváló gyermeknek eszerint megállapítandó jutaléka kifizettetik. Megjegyzendő, hogy az elszámolás az akkori és nem a f. v. megkezdése alkalmával létezett vagyonállapot szerint, tehát ex nunc és nem ex tunc megy végbe, mert a f. v.-nél nem a felosztásnak egyszerű elhalasztásáról van szó (mint például a mi Tervezetünk szerint a közszerzeményi illetőség kifizetését illetően), hanem a közösség valóságos folytatásáról. (264. § 1.) A kiváló gyermek természetesen a közösség további gazdálkodásában nem részes, ellenben megtartja öröklési igényét a szülőnek a közös vagyonból való illetőségére nézve is (264. § 2.), hacsak öröklésről való lemondás külön nem jön létre. Tehát az u. n. Totteilung intézménye ki van küszöbölve.

A feloszlás keresztülvitele nem követelhető alkalmatlan időpontban (264. § 3.).

Ha a f. v. feloszlása a szülő újabb házasságkötése folytán áll be és így a közös vagyon fele új házassági vagyonba olvad be, a gyermekeknek erre vonatkozó öröklési igényei nemcsak a köteles rész intézményével, hanem azzal a befolyásukkal is megvannak védve, melyet az alább tárgyalandó szabályok szerint az új házasságot kötő szülő házassági szerződésére egyáltalán gyakorolhatnak.

(Folyt. köv.)

—er.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

148. Az 1874: XXXV. t.-cz. 206. §-a alapján előterjesztett panasz következtében a bíróság végzésileg határoz. Minthogy pedig az ilyen végzés ellen használható jogorvoslatokra nézve a törvény külön intézkedést nem tartalmaz, e tekintetben az 1868: LIV. és 1881. évi LIX. t.-cz. általános szabályai alkalmazandók; minthogy továbbá az 1881: LIX. t.-cz. 54. §-ában felsorolt azoknak az eseteknek egyike sem forog fenn, amelyekben a másodbiróság végzése ellen további felfolyamodásnak helye van: a felfolyamodást vissza kellett utasítani. (Curia 1907. május 10. 7042/P. 1906. sz.)

149. A másodbiróság végzésének a végrehajtást szenvedett által az 1874: XXXV. t.-cz. 113. §-ának értelmében beadott kifogások tárgyában intézkedő része az 1886: VII. t.-cz. 29. §-a értel-

mében beadott felebbezés következtében megvizsgáltatván, azt a kir. Curia megváltoztatta és e tekintetben az elsőbíróságnak a kifogásokat elutasító 1905. V. XVI. 1959/7. sz. a. kelt végzését hagyta helyben, mert az 1874: XXXV. t.-cz. 111. §-a értelmében közjegyzői okirat alapján csak kielégítési végrehajtásnak van helye és a 113. § értelmében, amennyiben a kielégítési végrehajtás elrendeltetett, van helye az ezen törvényszakaszban felsorolt esetekben kifogásnak, már pedig jelen esetben az elsőbíróság a kielégítési végrehajtás elrendelését megtagadta és csakis biztosítási végrehajtást rendelt el, biztosítási végrehajtás elrendelése esetén pedig az 1874: XXXV. t.-cz. 113. §-ának az a rendelkezése, hogy az ellen a kötelezett fél kifogással élhet, nem alkalmazható, hanem egyedül irányadó az 1881: LX. t.-cz. 232. §-ának a rendelkezése, tehát a törvény által kizárt kifogásokat az elsőbíróság a most felsorolt indokokból helyesen utasította el. (Curia 1907. május 15. 5099/906. sz.)

*

150. A házaspár között közszerzeményi vagyon megosztása iránt létesült szerződés érvénytelen, ha az az 1886: VII. t.-cz. 22. §-ának megfelelő okiratba nem foglaltatott. Ha azonban az ilyen szerződés tényleg fogantatba ment és az osztozkodás a közszerzeményi vagyonban tényleg megtörtént, az ily jogügylet érvénytelenségének az lévén a törvényben megszabott következménye, hogy mindegyik fél a másiknak azt, amit tőle az érvénytelen jogügylet folytán kapott, visszaadni tartozik, a felperes csak úgy és csak akkor követelhetné a maga részéről az alperes jogelődének jutott értékeket, illetve az őt a közszerzeményi jog alapján megillető vagyonrészt, ha az általa a megosztás folytán tulajdonba vett értéket, mint szintén a közszerzemény fogalma alá eső vagyontárgyat osztály alá bocsátva, az ilyképp kihasítandó közszerzeményt követelné. (Curia 1907. máj. 22. 3635/906. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

151. A másodbíróságnak a zálogjog előjegyzése iránti kérelmet elutasító végzése helybenhagyatik, a kérvényező bejegyzett cég minőségének (a könyvkivonat hitelesítési záradékában) nem igazolására alapított indokolásánál fogva és azért, mert kereskedelmi könyvek bizonyító erővel csakis a kereskedelmi ügyletekből származó követelésekre nézve bírnak, már pedig a könyvkivonat szerint az 1906. május 15-én egyenleget képező 8557 kor. 39 fillért előjegyeztetni kért követelési összeg az 1906. május 14-ről egyenlegül áthozott 1113 kor. 69 fill. és azután február 24-ről bevezetett 1200 kor. készpénz és márczius 15-ről bevezetett elfogadmányért 1200 kor. és ugyane napról bevezetett szintén elfogadmányért 6243 kor. 70 fill. összegek elszámolásából áll elő és minthogy ezen váltó- és készpénzkövetelésekre nézve a könyvkivonat alapján meg nem

állapítható, hogy ezek a kereskedelmi ügyletekből eredt jogviszonyból származnak: a tkv. rend. 88. §-ának c) pontja és a keresk. törv. 31. §-a értelmében a bemutatott könyvkivonat alapján a zálogjog előjegyzésének hely nem adható. (Curia 1907. május 24. 7878/906.)

*

152. Az elsőbíróságok ítéleteiben, a per adatai alapján kifejtettek szerint, az 1899. április 21-én elhalt L. B. hagyatékához tartozott kérdésben forgó ingatlanrész az 1899. Ö. 115/31. sz. átadó végzés szerint az alperes adósára G. J.-né W. K.-ra szállván s a nevezett adós jogán válván a felperesnek az általa nevezett örökösrel kötött átruházási ügylet alapján telekkönyvi tulajdonává: a felperes által hivatkozott 34. számú curiai polgárjogi teljes ülési döntvény, amennyiben az csupán azt czélozza, hogy a tkvi rts. 74. § szerinti feltételes zálogjog az örökösök közötti osztályt ne gátolhassa, a jelen esetben nem alkalmazható, mivel a tkvi rts. 74. §-ban foglalt fentartással bekebelezett zálogjog oly esetben, ha örökösnek az adós ismertetik el, hatályossá válik s az átruházás a jóhiszemű hitelezőnek a tkvi rts. 74. §-a értelmében nyert zálogjogát nem érintheti. Helyesen utasítottatott el tehát a felperes az alperes zálogjogának kitörlésére irányuló keresetével. (Curia 1907. április 4. 387/906. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

153. Az 1875: XXXVII. t.-cz. 11. §-ában körülírt meghatározásra figyelemmel, egyéni czégek alatt azok a czégek értendők, amelyeknek birtokosa „egy jogalany“. Minthogy pedig az „Eisenberger Etelka férj. Schwéd Henrikné“ egyéni czég — tulajdonosának elhalálása folytán — a vonatkozó hagyatékátadó végzés és gyámhatósági határozat szerint a Schwéd Henrik törvényes képviselője alatt álló Schwéd Tivadar és Schwéd Mór kiskorúak tulajdona lett, s minthogy az örökösök egymással szemben önálló jogalanyok, s így a fentebb nevezett czég birtokosa most már nem egy, hanem két jogalany; minthogy végül abban az esetben, ha valamely egyéni czég örökösödés útján több örökösre száll át s az örökösök külön társasági szerződést be nem mutatnak az örökösöknek harmadik személyekkel szemben fennálló egyetemleges felelősségéből kifolyóan, az örökösök társas viszonya nyilván közkereseti társaságnak tekintendő, ennél fogva kétségtelen, hogy a fentebb nevezett czég most már mint egyéni czég megszűnt s az továbbra az eddigi cégzöveg megtartásával mint társasczég vezetendő. Ugyanezért az elsőbíróság azon rendelkezését, mely szerint a szóbanforgó czég továbbra is az egyéni czégekről vezetett jegyzékben rendeltetett vezetett, meg kellett változtatni. (Debreczeni tábla 1907. április 10. 1130. sz.)

*

154. Helyes az elsőbírósnak abbeli kifejtése, hogy valamely szónak cég-toldatként való bejegyzésére okul nem szolgálhat az, hogy az illető szó védjegyként belajstromoztatott, mert az a cég-toldatra vonatkozó törvényes korlátok megkerülésére vezetne, ha a védjegyként való belajstromoztatás a cég-toldatként való bejegyzést maga után vonná. De meg kellett engedni a „Galambpostához“ toldat bejegyzését, mert ez a rendes forgalom szokásai szerint az üzlet közelebbi megjelölésére szolgál, tehát a K. T. 11. §-a szerint bejegyezhető. Ennélfogva és annak megemlézésével, hogy a kir. ítélőtábla a bejegyezni kívánt cégszöveget nem találta értelmetlennek, az elsőbírósnak végzését meg kellett változtatni. (Budapesti tábla 815/1907. sz.)

*

155. A kir. ítélőtábla az elsőbírósnak végzését megváltoztatja, a felfolyamodót az „F. Gy.“ egyéni cég bejegyzése iránt előterjesztett kérelmével elutasítja és a törvényszéket arra utasítja, hogy a foganatosított bejegyzés kitörlése iránt intézkedjék: mert a folyamodó néhai férjéről reászállott iparüzletnek a K. T. 12. §-a alapján leendő cégbejegyzését kéri, oly módon, hogy a cég az üzlet elhalt tulajdonosának a neve alatt, a folyamodó cégbirtokosi minőségével vezetessék: mert a K. T. 12. §-ának az intézkedése nyilván egy már eddigelé is létezett céget tétel fel és csak ily cég használható változatlanul avagy utódlási toldattal, míg ez a törvényes intézkedés egy még addig be nem jegyzett és így jogi létezéssel nem is bírt céggel szemben a K. T. 12. és 16. §-ainak egybevetett nyilvánvaló értelme szerint alkalmazást nem nyerhet, végül mert a jogutódlás alapján bejegyezni kért cég a csatolt kivonat 8. rovatában foglalt megjegyzés szerint eddigelé bejegyezve nem volt, így annak a kérelem értelmében való bejegyzése a kifejtettek szerint helyt nem is foghat. (Kassai tábla 1108/1907. sz.)

*

156. A mérleg közzétételének hirlapi úton kell történnie akkor is, ha az alapszabály ebben az irányban nem rendelkezik. (Budapesti tábla 1907. május 8. 1095. sz.)

*

157. A felfolyamodásnak hely nem adatik, mert a vállalat szó mint cég-toldal nem jelenti azt, hogy a cég a rendesnél nagyobb tőkével rendelkezik, vagy nagyobb erkölcsi biztosítékot nyújt és így alaptalan a felfolyamodásnak az a panasza, hogy ez a toldat megtévesztésre adna okot. (Budapesti tábla 1907. március 13. 279/907. sz.)

*

158. A kir. tábla a törvényszék végzésének felfolyamodással megtámadott azt a részét, mely szerint az ingatlanokra a tulajdonjog nem az alakulóban lévő debreczeni gőztéglagyár r.-t.-nak, hanem S. Á.-nak és dr. K. M.-nak a javára kebelezetett be, hh. indokainál

fogva és azért: mert az 1875: XXXVII. t.-cz. 160. §-ában foglalt jogszabály szerint: a részvénytársaság a kereskedelmi cégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik; ez idő előtt tehát azok, akik a részvénytársaság alapítása végett társasági szerződést kötöttek, a társasági cég alatt jogokat nem szerezhetnek, miből folyóan a jelzett időpont előtt a társaság cégére ingatlan sem telekkönyvezhető s így az alakulóban levő részvénytársaság javára a tulajdonjog előjegyzésnek sem lehet helye. (Debreczeni tábla 1907. január 22. 5089/1906. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

159. A végrendeleti tanuknak lényegben egyező vallomása szerint B. M. O. M.-né kijelentette, hogy azért hozatta a tanukat, hogy kinyilatkoztassa, kinek és mit akar halála esetére hagyni, amely nyilatkozatból kitűnik, hogy nevezett szóbelileg végrendelkezni akart s ebben nyilván befoglaltatik az is, hogy a tanuk előtt tett intézkedéseit szóbeli végrendeletének kívánta tekinteni. (Pécsi tábla 1906. február 6. 2612. sz.)

A szóbeli végrendelet tételénél jelenvolt tanuk egybehangzó vallomása szerint az örökhagyó nem jelentette ki azt, hogy tett nyilatkozatát szóbeli végrendeletnek kívánja tekinteni, ennek a lényeges kelléknek hiányában pedig a végrendelkező nyilatkozata, az 1876: XVI. t.-cz. 15. §-a értelmében, érvényes szóbeli végrendeletnek nem tekinthető. (Curia 1907. június 20. 4269/906. sz.)

*

160. A másodbírósnak által idézett az a jogszabály, hogy a kötelesrésznek több, nem egy időben tett ajándékozás által való megsértése esetében elsősorban a legutoljára megajándékozott a felelős, nem alkalmazható abban az esetben, amidőn az örökhagyó az ő törvényes örökösei részére tesz különböző időben többrendbeli ajándékozást; mert ebben az esetben a megajándékozott örökösek javára tett ajándékozások az örökhagyó vagyonából előre kapott érték szempontja alá esnek s így mindazok az örökösek, akik ily úton törvényes örökrészüknél nagyobb értékhez jutottak, ennek az arányában felelősek a kötelesrészében megsértett örökös igényével szemben; és a kötelesrész kiszámításának alapjául szolgáló vagyonérték, valamint a perbe vont egyes megajándékozottak által a kötelesrészében sértett részére fizetendő összegek is megállapíthatók anélkül, hogy az összes megajándékozottak perbe volnának vonva.

Téves tehát a másodbírósnak az az álláspontja, hogy felperes keresete fölött érdemlegesen ítélni nem lehet, mivel felperes csak az 1883. február 10-én tett ajándékozás által érdekelt testvérei ellenében érvényesíti kötelesrész iránti igényét, ellenben az ellen, aki az 1883. február 10-iki ajándékozásban is részesült, de akinek

javára az örökhagyó később 1887. márczius 23-án újabb ajándékozást is tett, marasztalásra irányuló kérelmet elő nem terjesztett. (Curia 1907. május 16. 7407/906. sz.)

*

161. A végrendelező akkor, amidőn a végrendeletében akként rendelkezik, hogy halála esetére csekély ingóságai neje örökös és háboríthatlan tulajdonában maradjanak, nem érthette ingóságai alatt összes vagyona egy harmadának értékét képező követeléseit is, hanem figyelemmel a végrendelező polgári állására, ezen kitétele alatt csakis a leltár 1—15. tétele alatt felvett, köznyelven szorosán ingóságnak tekintett értékeket lehet és kell érteni. A végrendelet így nem rendelkezvén az örökhagyó követeléséről, a per jelen állásában már a hagyatékhoz tartozóan jogerősen megállapított, az elsőbíróság ítéletében felsorolt követelésekre a törvényes örökösödésnek van helye. (Curia 1907. január 16. 1748/906. sz.)

*

162. Felperes azon alapon támadja meg I. N. írásbeli végrendeletét, mert ez több ívből állván, az 1876: XVI. t.-cz. határozata ellenére egyik végrendeleti tanu pecsétjével ellátva nincs. Felperes állítása igazolást nyert, mert a végrendelet az id. t.-cz. 8. §-ában előírt rendelkezésnek nem felel meg, mert a végrendelet 2 ívét összefűző szalag végei csakis a végrendelezőnek pecsétjével vannak a végrendelet utolsó ívéhez erősítve, az összefűző szalag végeinek pecsétjével való megerősítése azonban azon esetben, ha a végrendelet érvényéhez tanuk alkalmazása kívántatik, a tanuk egyikének pecsétjével is szükséges. A végrendeletnél pedig a törvény 1. §-ának a) pontja szerint 2 tanu szükséges, tehát ezek egyikének pecsétjével meg kellett volna erősíteni az összefűző szalag végeit, ez azonban nem történt meg.

Már pedig az 1876: XVI. t.-cz. által a végrendeletek érvényességének a kellékül megszabott alakiságok olyan lényegesek, hogy az azoknak mellőzésével alkotott végrendelet akkor is érvénytelen, ha eme kellékek közül csak egyik is hiányzik, mert csak ez összes kellékek megtartásával készült okirat tekinthető a törvény értelmében érvényes végrendeletnek; az id. t.-cz. 8. §-a pedig világosan előírja, hogy a több ívből álló végrendelet összefűzendő, a zsinór két vége a végrendelező és legalább egy tanu által pecséttel megerősítendő, már pedig ezen egyik kellék a végrendeleten hiányzik; ennél fogva nem bír döntő súlylyal az a körülmény, hogy ki volt-e zárva a végrendelet íveinek a kicserélése és hogy fér-e kétely a végrendelet valódiságához, miért is az erre vonatkozó bizonyítékok mérlegelésének a szüksége sem forog fenn. (Curia 1907. május 21. 1846/907. sz. a szegedi tábla indokainak hhagyásával.)

*

163. Érvényes végrendelet létezése esetén az öröklést minden tekintetben a végrendelet szabályozván, nem bír jogos alappal felperes ama követelése, hogy a végrendeletnek a hagyaték haszonélvezetére vonatkozó intézkedése az alperes ellenzése daczára módosíttassék; mert ha felperes a végrendelet ebbeli intézkedését kötelesrésze szempontjából sérelmesnek tartja, csupán az a joga áll fenn az idg. tk. szab. 7. §-a értelmében, hogy a végrendeletben neki szánt előnynek is a visszautasítása mellett kötelesrészenek tehermentes kiszolgáltatását követelhesse. (Kassai tábla.)

A kir. tábla ítélete, mely szerint felperesnek csupán a kötelesrészhez való igénye állapított meg, megváltoztatik s az elsőbíróság ítéletének az a rendelkezése hagyatik helyben, melynek értelmében alperes holtig tartó haszonélvezeti joga a hagyatéki ingatlanok $\frac{1}{2}$ részére korlátoztatott, felhozott indokaiból és azért, mert az idg. tk. szab. 7. §-ából s a kir. Curia 47. sz. polgári döntvényének értelmezéséből következik, hogy a kötelesrészenek a végrendelettel történt korlátozása abban az esetben is hatálytalan, ha a hagyaték többi részét a haszonélvezeti joggal terhelten, szintén a kötelesrészenre jogosult örökös kapja. (Curia 1907. márczius 27. 979/1906. sz.)

*

164. A joghatályos végrendeleten alapuló készpénzbeli hagyományt, ha ennek kiszolgáltatása iránt a végrendelet másképp nem intézkedik, a hagyományos a végrendelezőnek elhalálózása után nyomban követelheti, vagyis a készpénzbeli hagyomány az öröklés megnyiltakor válik esedékessé. Minthogy nem vitás, hogy felperes az A. alatti érvényes végrendeletben neki szánt 40,000 K hagyományt 1901. évi július 22-én máris megkapta, felperesnek csak ahhoz van jogos igénye, mikép a szóban forgó hagyomány esedékességétől, vagyis 1894. évi július 27-től kezdve az annak 1901. évi július 22-én történt kifizetéseig terjedő időre a hagyaték-ból törvényes késedelmi kamatot követelhesse, annyival inkább, mert alperesek ki nem mutatták azt, hogy reájuk nézve a késedelmet jogilag menthető valamely akadály forgott volna fenn a tekintetben, hogy a végrendeleti végrehajtó az A./- alatti végrendelet 2./- pontjában foglalt meghagyást nyomban az öröklés megnyilta után teljesítse. (Curia 1907. május 7. 1732. sz.)

*

165. Örökösödési perben és így végrendelet érvénytelenítése iránti perben is, az összes érdekelt örökösöknek perbenállása csak annyiban szükséges, amennyiben a keresettel valamennyi örökös ellenében czéloztatik örökösödési igény érvényesíttetni és így azoknak az örökösöknek a perbevonása, akik ellen a kereset kérelmet nem tartalmaz, annál kevésbbé szükséges, mivel a birói ítélet csak a perben álló felek között szabályozza végleg a vitás jogviszonyt; amennyiben tehát a felperes egyes, habár ellentétes érdekű örö-

kösöknek jelentkezőkkel a jogviszony rendezését nem kívánja, azok perbevonása rendszerint nem is szükséges, mivel a bírói ítélettel kimondott szabályozás ily körülmények között reájuk nem is terjed ki. (Curia 1907. márcz. 20. 2036/906. sz.)

*

166. Másnak szándékossága vagy gondatlansága miatt elhalt ember hozzátartozói az ezen halál következtében elmaradt hasznot csak akkor követelhetik, ha az a haszon az elhalt törvényes kötelezettségének teljesítéséből állott volna. (Curia 1907. febr. 14. 10257/905. sz.)

*

167. A végrendeletet nem teszi érvénytelenné az, hogy azt nem az azt aláírt tanúk egyike, hanem a végrendeletkezésnél szintén közreműködött, de az okiratot alá nem írt tanu olvasta fel. (Curia 1907. febr. 14. 10201/905. sz.)

*

168. A hagyományos a felfüggesztő feltételhez nem kötött hagyomány kiszolgáltatását az örökgyó halálával azonnal követelheti ugyan; de az annak kiszolgáltatására kötelezett örökgyó addig, míg annak kifizetésére fel nem szólított, fizetési késedelem nem terheli s ebből folyólag ő a felszólítást megelőző időre a hagyomány után kamatot fizetni sem tartozik.

Minthogy pedig nem merült fel bizonyító adat arra nézve, hogy felperesek az elsőrendű alperest, mint általános örökgyót a hagyományok megfizetésére a kereset indítása előtt felhívták s ő a fizetést megtagadta volna: helyes a másodbiróság ítéletének az a rendelkezése, amely szerint az elsőrendű alperest a hagyományi tőkék után az 5⁰/₀ kamatnak fizetésére csak a kereset indításának napjától kezdve kötelezte; amiért az ítéletnek felebbezett ez a része az itt felhozott indokoknál fogva helybenhagyandó volt. (Curia 1907. június 25. 5334/1906. sz.)

*

169. Az ajándékozási szerződésnek vastag hálátlanság okából való megtámadása az ajándékozó végrendeleti örökgyóseinek is jogában áll, nemcsak törvényes örökgyóseinek. (Curia 1907. május 18. 4385/906. sz.)

*

170. A kötelesrész kiegészítéséhez mindazok az örökgyók hozzájárulni tartoznak, akik a törvényes örökgyókrészüket meghaladó örökgyósegekben részesülnek és pedig abban az arányban, amelyben örökgyósegek törvényes örökgyókrészüket meghaladja. (Curia 1907. május 21. 2982/1906. sz.)

*

171. A végrendelet értelmezését illetően a Curia a másodbiróság ítéletének jogi álláspontját tette magáévá annál is inkább, mert utóörökgyó nemcsak az örökgyósegek megnyiltakor már élő személy

és megfogamzott méhmagzat, hanem valamely meghatározott személynek még jövőben születendő gyermekei is lehetnek. Az örökgyósegi jog természetéből folyó szabály, hogy eltekintve a jogi személyektől és az örökgyósegi halálakor már megfogant méhmagzatnak törvényeink által szabályozott különleges helyzetétől, az örökgyósegi rendszerint csak az örökgyósegi halálakor élő személy javára nyílt meg, amiből következik, hogy az örökgyósegi halálakor még nem létező és meg sem fogant személy örökgyósegi nem lehet; következésképp a még meg nem született és meg sem fogant személynek örökgyósegi való kijelölése csak mint utóörökgyósegi nevezés bír joghatálylyal.

Helyes a másodbiróságnak az a megállapítása, hogy O. M.-nének leszármazók hátrahagyása nélkül bekövetkezett elhalálozásával H. M.-né unokáira nézve az örökgyósegi jog megnyílt, de ebből a tényből az előbb vázolt jogszabály szem előtt tartásával, az következik, hogy ez a jog csupán a már életben levő unokákra nézve nyílt meg; ez az örökgyósegi joguk azonban az esetleg még születendő unokák utóörökgyósegi jogával korlátozva van. A hagyomány átadását illetően tehát a másodbiróság ítéletének ezzel ellentétes rendelkezését meg kellett változtatni és e tekintetben az elsőbiróság ítéletének a kifejtettekkel megegyező rendelkezését kellett helybenhagyni. (Curia 1907. május 21. 10227. sz.)

*

172. A végrendeleti végrehajtó nem tehető saját személyében felelőssé a végrendeletnek megfelelően tett kifizetésekért, habár a végrendelet utóbb hatálytalanított is. (Curia 1907. április 18. 249/907. sz.)

*

173. Az I. T. Sz. rendelkezése szerint törvényes osztályrész iránti igényjogosultsággal csak azok bírnak, akik az örökgyósegi után ennek végrendelet nélküli, illetve az ajándékozás megtétele nélküli halála esetén örökgyósegi lennének; ezek közé pedig első vonalon az örökgyósegitől leszármazó törvényes gyermekek, illetve ha a gyermekek közül egyik vagy másik már nem élne, az ezek után hátramaradt törvényes maradványok tartoznak. A felek előadásából és a periratokból megállapítható, miként az örökgyósegi 1898. január 22-én bekövetkezett elhalálozása idejében csak egy gyermeke volt életben, az alperes, míg a másik két gyermeke, Sz. és P. még az örökgyósegi elhalálozását megelőző időben haltak el, tehát ezekre nézve az örökgyósegi meg sem nyílt volt. Minthogy pedig felperes az örökgyósegi gyermeke elhalt Sz.-nak házasságon kívül született törvénytelen gyermeke és ennél fogva az örökgyósegi vagyona nézve az I. T. Sz. 9. §-a értelmében törvényes örökgyósegi joggal nem bír, következésképp törvényes osztályrészt sem igényelhet, az elsőbiróság tehát őt a keresetével helyesen elutasította, azért annak ítéletét az ekként kiegészített indokai alapján helybenhagyni kellett. (Curia 1907. május 31. 1542/1906. sz.)

*

174. Felperes ingatlanát fiára, alperesre ruházta s az élethosszig tartó haszonélvezetet a maga részére fentartotta; a szerződés értelmében az alperes köteles gyámoltalan öcscsét Andrást tartani s neki nagykorúságának elérésekor 200 koronát fizetni, ha azonban továbbra is tartásra szorul, azután is tartani, amely esetben a 200 koronát nem kell megfizetni. Alperesre a szerződés szerint ezen felül más visszteher nem hárul.

Minthogy pedig ez a tartás s az esetleg fizetendő 200 korona az átruházott ingatlanok jövedelméből fedezhető: a kir. Curia a felek közt létrejött jogügyletet, ellentétben az alsóbiróságok felfogásával, ajándékozásnak tekinti, de részben való ajándékozásnak tekinthető minden esetben. Hogy pedig milyen részben volna az ügylet ajándékozásnak tekinthető, annak a megállapítása közömbös, mert durva hálátlanság okából az olyan ügylet is visszavonható, amely csak részben ajándékozás. (Curia 1907. május 8. 2834/1906. sz.)

*

175. Valakinek tékozlás miatt gondnokság alá helyezése megelőző óvintézkedés lévén avégett, hogy az illető ügy önmaga, valamint az általa netán eltartandó családja érdekében, avagy hogy eltartása az illetékes község terhére ne essék, a vagyoni tönkretűtéstől megóvassék, ilyen esetben elegendő annak a bizonyítása, hogy az, akinek gondnokság alá helyezése tékozlás címén kérik, olyan hajlamokkal bír, amelyeknél fogva, ha azok hatályosan nem korlátozhatnák, alaposan attól lehet tartani, hogy őt vagyonának elvesztése fenyegeti. (Curia 1907. május 15. 412/1907. sz.)

*

176. Mindkét alsóbbfoku bíróság ítélete azért változtatott meg, mert valakinek tékozlás miatt gondnokság alá helyezése, megelőző óvintézkedés lévén avégett, hogy az illető ügy önmaga, valamint az általa netán eltartandó családja érdekében, avagy hogy eltartása az illetékes község terhére ne essék, a vagyoni tönkretűtéstől megóvassék: ilyen esetben elegendő annak a bizonyítása, hogy az, akinek gondnokság alá helyezése tékozlás címén kérelmeztetik, olyan hajlamokkal bír, amelyeknél fogva, ha azok hatályosan nem korlátozhatnák, alaposan attól lehet tartani, hogy őt vagyonának elveszte fenyegeti. (Curia 1907. június 4. 1458. sz.)

*

177. A felforgó esetben sajátképen nem az 1877:XX. t.-cz. 11. §-án alapuló, a családi, illetve vérségi kötelékből folyó tartási kötelezettségen, hanem épen a felebbezési bíróság megállapítása szerint kétoldalú, visszterhes jogügyleten nyugvó életjáradéki szerződésről van szó, noha ezt a megjelölést nem is használják a felek. A bíró azonban az ítélezése alá kerülő jogviszonyt a fennálló jogszabályok alapján lévén köteles elbírálni és minősíteni (1868:LIV. t.-cz. 245. §), a felek által tévesen használt jogi minősítéshez nincs kötve, az életjáradéki szerződésből eredő jogok és kötelezettségek

pedig nem részesülnek kivételes jogi elbánásban, ami kitűnik abból is, hogy az életjáradék nem lévén személyes szolgálat, az 1881:LX. t.-cz. 130. §-a értelmében végrehajtásnak a tárgya. Ennek pedig az a jogi következménye, hogy alperes a felperesnek ily jellegű követelésébe a maga jogerősen megítélt ellenkövetelését beszámíthatja. (Curia 1907. május 25. 224. I. G. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

178. Ha az elsőszülöttségi hitbizomány birtokosa hitbizományi ingatlanokért saját ingatlanát adja cserébe: ebben az esetben vagyonátruházási illeték nem követelhető (7318/1907).

*

179. Midőn az ingatlan vevőre telekkönyvileg már átíratott, a vétel után kiszabott illeték törlése, vagy ha az már befizettetett volna, annak visszatérítése az ill. szab. 99. §-a alapján azon a címen nem igényelhető, hogy a szerződő felek kérelmére a telekkönyvi hatóság az adásvétel tárgyát képező ingatlanra vonatkozólag a tulajdonjog bekebelezését eladó javára visszaállítani rendelte (9029/1906).

*

180. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek üzleti adójának megállapításánál a részvénytársaságok közgyűlésén behajthatatlannak minősített követelések az üzlet nyers jövedelméből levonandók akkor is, ha azok a társaság vagyonmérlegében behajthatatlannak kitüntetve nem lettek (12992/1906).

*

181. Az illeték alá vont okiratban ügyfelek közkereseti társaságot alakítottak az atyjuktól megszerzett gyufagyári üzlet folytatására és ebből a célból az üzlethez egyik 170,000 koronával, a másik 173,000 koronával járult, úgy hogy az atyjuktól átvett gyufagyárral együtt, mely külön 264,780 korona értéket képviselt, „a társaság vagyonának bruttó értéke 607,780 koronában állapított meg,” melyet a gyár teljes vételára terhelvén, a társaság tiszta vagyona épen a készpénzbeli betét értékének felelt meg. Nem vitás a felek között az sem, hogy a gyár 264,780 korona értékéből maga az ingatlan 165,000 korona, az ingó pedig 99,780 koronának felel meg. A királyi pénzügyigazgatóság az illetéket akkép helyesbítette, hogy 165,000 korona ingatlan érték után 4-3 százalékos, a fennmaradó többi érték, vagyis 442,780 korona után II. foku illetéket állapított meg. Ügyfeleknek egyik kifogása az, hogy a társasági szerződésben említett ingatlanokat atyjuktól ők maguk szereztek meg, most is egyéni közös telekkönyvi tulajdonukat képezi, az ingatlanokat a szerzési okirat szerint el sem

idegeníthetik, a társasági szerződés az ingatlanok tulajdoni állásán nem változtatott, azok tulajdonjoga a közkereseti társaságra, mint cégre telekkönyvileg át nem iratott, arra nézve a szerződés nemcsak engedélyt nem ad, de rendelkezést sem tartalmaz, a 4:3 százalékos illeték tehát terhükre elő nem írható, mert az illetéki díjjegyzék 89. tételének I. pontjához tartozó 3-ik jegyzet szerint a 4:3 százalékos illeték csak az esetben követelhető, ha a társasági szerződés által valamely ingatlan dolog tulajdona, haszonélvezeti szolgálma ruháztatik át valamely társulatra. Ez a kifogás azonban alaptalan. Ugyanis: a szerződésnek már idézett alaprendelkezése „a gyufagyárat a hozzátartozó p-i és k-i ingatlanokkal együtt” egyenesen a társaság vagyonának jelenti ki; a közkereseti társaságnak épen az a célja, hogy a gyufagyári üzletet közös nyereségre folytassák; a gyufagyár pedig ezekkel az ingatlanokkal van kapcsolatban; rendelkezik a szerződés még arról is, hogy az ingatlanok értékéből az évi mérlegben hány százalék irassék le értékcsökkenés címén; a szerződés 15. pontja kikötötte ezenfelül, hogy az egyik tag elhalálása következtében az örökösök tagjai maradnak a közkereseti társaságnak, de a cégvezetés csak az életben maradt társat illeti, mégis azzal, „hogy a társasági ingatlanok eladását” stb. csak az örökösök beleegyezésével lehet foganatosítani; intézkedik végül a szerződés 17. pontja aziránt is, hogy a társaság bármi okból feloszolván, mindegyik szerződő félnek jogában áll az üzletet folytatni, a gyári ingatlanokat stb. természetben és a mindenkori becsértékben megtartani, a másik félnek csak kielégítéshez lévén joga. A szerződésnek mindezen rendelkezéseiből megállapítható, hogy ámbár a telekkönyvben tulajdonosként nem a közkereseti társaság, mint ilyen, hanem panaszosok egyénileg jelentkeznek, — az ingatlanok immár a szerződés folytán nem panaszosok, hanem a közkereseti társaság, mint külön jogalany tulajdonát képezik, azokról az egyes tagok külön nem rendelkezhetnek, ez a jog csak a közkereseti társaságot illeti meg, sőt az egyes tagoknak az ingatlanokon előbb létezett résztulajdonjoga még a társaság feloszlása esetén sem éled fel újra és akkor is köteles tűrni az egyik fél, hogy az ingatlanra vonatkozólag sem természetben kapjon kielégítést, ha a másik a gyári üzemet folytatni akarja. Minthogy pedig az ingatlanok szerzésére és elidegenítésére vonatkozó jogügyletek után járó illetékek jogosságára a telekkönyvi tulajdonjog bekebelezése vagy ennek elmaradása a jogügyletek egyik neménél sincsen befolyással és az akkor is fizetendő, ha a telekkönyvi átírás bármi akadály folytán egyenesen lehetetlen; kétségtelen, hogy panaszosoktól az illetéki díjjegyzék 89. tételének I. pont 3. jegyzete értelmében 165,000 korona után a 4:3 százalékos illeték jogosan követeltetik. Ügyfeleknek másik kifogásuk azonban, hogy t. i. a vagyonbetét értékéből a terhek levonásba hozandók, jogos alapon nyugszik, mert az idézett díjtétel I. B. b) pontja értelmében — a külön intézkedés alá eső ingatlanbetétől eltekintve — a III.

fokú illeték nem az ingóságból, követelésből, készpénzből stb. álló vagyontárgyak, mint ilyenek után, hanem a vagyonbetét után fizetendő, vagyonbetét alatt pedig sem nyelvtani, sem az esetek túlnyomó számánál egyedül irányadó kereskedelmi szempontból nem lehet érteni mást, mint a tiszta betétértéket.

Az ingatlan után a 4:3 százalékos illeték szintén betét címén ugyan, de külön és a terhekre való tekintet nélkül lévén fizetendő, az ingatlan érték egyrészt a II. fokú illeték kiszámításánál figyelmen kívül hagyandó, másrészt az összes teher az ingó vagyon értékéből vonandó le. Mindezek alapján a panasznak részben helyet adni és panaszosokat

165,000 korona után 4:3 százalékkal 7095 korona,
178,000 korona után II. fok. mellett 557 korona 50 fillér,

összesen : 7652 korona 50 fillér

megfizetésére kötelezve, további 827 korona 50 fillérnek törlesztését elrendelni kellett (221/1907).

*

182. Az iratok tanúsága szerint azok az illetékek, amelyek után a panaszolt késedelmi kamat szedettet, csak 1905. évi december hó 5-ik napja után 30 nappal, tehát 1906. évi január hó 4-én lettek esedékesek, ezen időben azonban az állami költségvetés iránt törvényes intézkedés hatályban nem lévén, panaszos azokat befizetni köteles nem volt. Miután pedig panaszos a befizetést 1906. évi május hó 1-ső napján az akkor még mindig fennálló költségvetési törvényen kívüli állapot idejében mégis teljesítette, tehát olyan időben, amikor arra törvény szerint még mindig nem volt köteles, a panasznak helyet kellett adni, mert panaszostól azon a címen, hogy a befizetést az 1906-ik évi január hó 4-ik napja utáni időben teljesítette, késedelmi kamatot szedni nem lehetett, mert az illetékszabályok 141. §-a értelmében a késedelmi kamat az illeték lejárat szerű fizetésének elmulasztásáért fizetendő, panaszos pedig fizetési kötelezettség szempontjából mulasztást el nem követelt (11092/1906).

Ministeri rendeletek.

A horvát-szlavonországi kir. bíróságok a Magyarországon kiállított olyan okiratok alapján, amelyeken a kiállító aláírása hitelesítve nincs, a telekkönyvi bekebelezést megtagadják. A m. kir. igazságügyminister egy konkrét ügyből folyóan tudomást szerzett arról, hogy a horvát-szlavonországi bíróságok a Magyarország területén kiállított olyan okiratok alapján, amelyeken a kiállító aláírása bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve nincsen, a telekkönyvi rendtartás 82. §-ának d) pontjára hivatkozással a telekkönyvi bekebelezést megtagadják.

Ezt a gyakorlatot az igazságügyminister avégből hozza köztudomásra, hogy előforduló esetben a magyarországi királyhágóninnyi bíróságok belátásukhoz képest esetleg megfontolás tárgyává tegyék, vajjon tekintettel a viszonyosság követelményeire és az erdélyrészi telekkönyvi rendtartás 82. § d) betűjének szabályára, nem indokolt-e, hogy — az erdélyrészi kir. bíróságokkal egyöntetűen — a horvát-szlavon bíróságokéhoz hasonló eljárást kövessenek, vagyis a Horvát-Szlavonországi országokban kiállított okiratoknál a telekkönyvi bekebelezéshez az aláírás bírói vagy közjegyzői hitelesítését megkivánják. (1931/1907. I. M. sz.)

*

Cselédbér-követelés elbírálása — tekintet nélkül arra, hogy az a gazda vagy ennek örökösei ellen irányul-e — a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

(A m. kir. ministertanácsnak 1907. évi május hó 2-án hozott határozata.)

A cseléd bére iránti követelése az 1876: XIII. t.-cz. 115. és 116. §-ai értelmében a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik; az a körülmény pedig, hogy nem szolgálatadója, hanem a gazda örökösei ellen lép fel — amint azt a ministertanács már több ízben, így 1887. október hó 25-én és 1900. évi május hó 28-án hozott határozataiban kimondotta, — a cselédbér jogi természetén és az ezen alapuló hatáskörön nem változtat. (56,977/1907. B. M. sz.)

*

Az elismert, de az utólagos házasság által törvényesítettnek ki nem mondott gyermekek jogviszonya. Felmerült kételyek eloszlátása végett az igazságügyminister úrral egyetértőleg értesítem czímedet, hogy az 1905. évi október hó 1-je óta anyakönyvezett azok a gyermekek, akiket atyjuk elismert és akiknek szülői utólag egymással házasságra léptek s ezen körülmény a gyermekek születési anyakönyvébe az A. T. 43. §-a alapján fel is jegyeztetett ugyan, de akiknek az utólagos házasság által történt törvényesítése az A. M. T. 19. §-ának utolsóelőtti bekezdése értelmében megállapítva és e körülmény az anyakönyvbe feljegyezve

nem lett: sem a házassági, sem a halotti anyakönyvekben, sem pedig az ezen anyakönyvekre vonatkozó névmutatókban az atya valódi nevén nem nevezhetők, az ily gyermekekről szóló anyakönyvi bejegyzésekről az A. U. 115. §-ának II/2. b) pontja alapján tartalmilag egyező kivonat ki nem állítható, ily gyermekek a családi értesítőben a törvényesen született gyermekek sorrendjébe be nem vezethetők s az anyakönyvek alapján kiállítandó egyéb jegyzékekben, tanusítványokban és értesítvényekben csak az anya nevén nevezhetők. Az utólagos házasság megkötése alkalmával azok a felek, akiknek házasságon kívüli viszonyból származott gyermekük van: az utólagos házasság által történt törvényesítés feljegyzése iránt alkotott s az A. U. 140. és következő szakaszaiba, valamint a H. U. 81. §-ába foglalt rendelkezésekre és különösen arra is, hogy az ily tárgyban előterjesztett kérelmekre felveendő jegyzőkönyv díj- és bélyegmentes — kitanítandók. (65,814/1907. B. M. sz. körrendelet a törvényhatóságok első tisztviselőjének.)

*

Hatásköri összeütközés a bejegyzett cég szövegtől eltérő cég használata esetében.

(A m. kir. ministertanácsnak 1907. július 3-án hozott határozata.)

P. P. budapesti lakos a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszékhez 1906. évi február hó 27-én 19,278. sz. alatt azt a feljelentést tette, hogy a „S. és T. fényképészeti társaság“ cégtábláján és fényképein, valamint a hirdetéseiben a bejegyzett cég szövegétől eltérően „Hungaria fényképészeti társulatnak“ nevezi magát.

A királyi törvényszék a feljelentést a budapesti IV. kerületi előjárósághoz tévén át illetékes eljárás végett, az előjáróság az 1906. évi június hó 5-én 95 9/906. szám alatt hozott ítéletével L. E. felelős cégtagokat a „Hungaria fényképészeti társulat“ cég jogosulatlan használatával elkövetett kihágás vádja és következményei alól felmentette, a cégnek a bejegyzett alaktól eltérő használata miatt emelt vád tekintetében pedig magát illetékesnek nem találván, ítéletet nem mondott, hanem az ügyet a királyi törvényszékhez tette át.

Eszerint a budapesti királyi kereskedelmi és váltótörvényszék és a budapesti IV. kerületi előjáróság között hatásköri összeütközés esete merült fel, amelynek elintézésékepen az eljárást a közigazgatási hatóság hatáskörébe kellett utalni, mert ebben az ügyben nem cégnek jogosulatlan használata (cégbitorlás), hanem amiatt emelték a panaszt, hogy a S. és T. cég a bejegyzett cég szövegtől eltérő szöveget használt cégtábláján, iparczikkein és hirdetéseiben, a bejegyzésnek meg nem felelő cég szöveg használata pedig az 1884: XVII. t.-cz. 58. §-ába és 157. §-ának d) pontjába ütköző kihágásnak az alkatelemeit látszik magában foglalni, amelyek megbirálása az 1884: XVII. t.-cz. 166. §-ának d) pontja

értelmében Budapesten első fokban a kerületi előjáróság hatáskörébe tartozik, amint ezt a királyi ministerium hasonló ügyben 1902. évi november hó 28-án hozott határozatában már ki is mondotta. (29,484. I. M. sz.)

*

A kiskorúak maguknak önjogúlag illetőséget nem szerezhetnek. V. Erzsébet illetőségi iratait azzal a kijelentéssel küldöm vissza, hogy a magam részéről is osztom D. város tanácsának azon felfogását, mely szerint kiskorúak maguknak önjogúlag illetőséget nem szerezhetnek. Eltekintve ugyanis D. város tanácsa által e részben felhozott indokoktól, főleg azért, mert az önjogúság az önjogúlag való illetőségszerzésnek szükségképeni követelményét képezi. De különben is az önjogúlag való illetőségszerzés egy oly közjogi jelleggel bíró személyes természetű jogosítványt képez, hogy annak megszerzésére törvényeink értelmében a kiskorúak nincsenek képesítve. Erre a felfogásra vannak alapítva az 1886. évi XXII. t.-cz. 6. §-ának rendelkezései, melyek a gyermekek, tehát az önjogúsággal nem bíró kiskorú egyének illetőségét az atya, vagy anya, illetőleg az örökbefogadónak illetőségéhez kötik s mely rendelkezések mellett merőben felesleges dolog lett volna, a kiskorúak önjogúlag való illetőség nem szerezhetésére nézve még külön rendelkezéseket is felvenni. A törvény szelleme és rendelkezéseinek ilyen értelmezéséhez annál kevésbbé fér kétség, mivel ezt a felfogást a mindennapi gyakorlat is átvette. (71,334/1907. sz. belügyministeri rendelet.)

*

Hatásköri összeütközés kir. járásbiróság és árvaszék között hagyatéki ingatlanok tekintetében.

(A m. kir. ministertanácsnak 1907. május 16-án hozott határozata.)

Az 1873. évi november hó 21-én D.-n elhalt F. Jánosné L. Szanfira d.-i földműves neje hagyatékában 1884. évi február hó 2-án tartott hagyatéki tárgyaláson létesült megállapodásokat H. vármegye árvaszéke F. Rebeka, F. Salamon és F. Zsuzsánna kiskorú örökösök részéről jóváhagyván, ez ügyet az 1877 : XX. t.-cz. 254. §-a értelmében leendő eljárás végett a k.-i kir. járásbirósághoz, mint hagyatéki bírósághoz áttette. A kir. járásbiróság egyes iratokkal való kiegészítés végett visszaküldötte az ügyet az árvaszékhez, viszont az árvaszék a kir. járásbirósághoz, hogy az időközben elhalt örökösök végrendeleteit hirdesse ki. Hogy az iratok szerint utolsónak jelentkező ez intézkedés után mi történt az ügyben, ez az iratokból nem állapítható meg; de az ügynek ismét az árvaszékhez kellett kerülnie, mert D. Kándin és D. Salamon az 1905. évi október hó 22-én beadott kérvényükben az árvaszéket arra kérték, hogy F. Jánosné L. Szanfira, L. Tina és L. Szaloima hagyatékára vonatkozó ez iratokat a hagyatéki eljárás továbbvitele céljából a kir. járásbirósághoz tegye át. Az árvaszék át is tette az ügyet a kir.

járásbirósághoz, a kir. járásbiróságot — kérdésére — értesítve arról, hogy az iratokat az 1894 : XVI. t.-cz. életbeléptetéséről szóló 43,195/1895. számú igazságügyministeri rendelet 2. §-a alapján a hagyatéki eljárás befejezése, vagyis az átadó-végzés meghozatala végett tette át. A kir. járásbiróság az idézett rendelet 2. és 4. §-a alapján visszaküldte az iratokat az árvaszékhez, mert a hagyatéki tárgyalás az árvaszék megbízása folytán még az 1894 : XVI. t.-cz. hatálybalépte előtt befejeztetett s így az eljárás úgy a gyámhatóságnál, mint a bíróságnál az eddigi szabályok alkalmazásával folytatózó, ezek szerint pedig — a tárgyalás pótlása vagy kiegészítése nem rendeltetvén el — az átadó végzés meghozatalára nem a kir. járásbiróság illetékes. Az árvaszék ismét áttette az ügyet a kir. járásbirósághoz, indokolván eljárását azzal, hogy az 1894 : XVI. t.-cz. hatálybalépte előtti szabályok, nevezetesen az 1877 : XX. t.-cz. 254. §-a értelmében is a kir. járásbiróságnak kell eljárnia, mert a hagyatékhöz ingatlanok is tartoznak, egyébként a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvben kiskorúakként szereplő örökösök azóta már mind nagykorúak lettek. Minthogy a kir. járásbiróság előbbi végzését mindenekben fentartotta, a k.-i kir. járásbiróság előbbi és H. vármegye árvaszéke között hatásköri összeütközés esete merült fel, amelynek elintézésékepen a kir. bíróság hatáskörébe kellett az eljárást utasítani, mert akkor is, ha ebben az ügyben nem az 1894 : XVI. t.-cz. cikknek, hanem a korábbi jogszabályoknak a rendelkezéseit kell alkalmazni, a bíróság hatáskörébe tartozik az eljárás. A hagyatékban ugyanis ingatlanok is vannak, ily esetben pedig a korábbi jogszabályok, nevezetesen az 1877 : XX. t.-cz. 254. §-ának 2. bekezdése szerint a gyámhatóság a hagyatéki bírósághoz köteles — jóváhagyás után — az iratokat áttenni s a hagyatéki ügyben a hagyatéki bíróságnak kell a továbbiak iránt a 254. § harmadik bekezdése értelmében eljárni. Egyébiránt az árvaszéknek erre az ügyre a kiskorú örökösök nagykorúságának elérte következtében sincs már hatásköre (64,223/1907. B. M. sz.)

*

Perlakon kir. közjegyzőség rendszeresítése. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 5. §-ában nyert fölhatalmazás alapján és az 1874. évi december hó 17-én 4164/I. M. E. szám alatt (1874. évi R. T. 182. szám) és 1886. évi márczius hó 14-én 7230/I. M. szám alatt (1886. évi R. T. 48. szám) kiadott igazságügyministeri rendeleteknek e részben való módosításával a nagykanizsai kir. törvényszék kerületébe tartozó perlaki kir. járásbiróság területére Perlak székhellyel külön kir. közjegyzőséget rendszeresíték. E rendszeresítés folytán a csáktornyai kir. közjegyzőség területköre jelen rendeletem hatálybaléptének napjától kezdve a csáktornyai kir. járásbiróság területére szorítkozik. Jelen rendeletem 1907. évi október hó 1-ső napján lép hatályba és a most említett napig a perlaki kir. járásbiróság közjegyzői megbízásait a csáktornyai kir. közjegyzőnek

adja ki. A jelen rendelettel rendszeresített perlaki kir. közjegyzőség a pécsi kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. (1907. július 9. 27,842/1907. I. M. sz.)

*

Ujvidéken második kir. közjegyzői állás rendszeresítése.

Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 5-ában nyert felhatalmazás alapján és az 1874. évi december hó 17-én 4164. I. M. E. szám alatt (1874. évi R. T. 182. sz.) kiadott igazságügyministeri rendeletnek e részben való módosításával az ujvidéki kir. járásbiróság területére Ujvidék székhellyel második kir. közjegyzői állást rendszeresíték. Jelen rendeletem 1907. évi október hó 1. napján lép hatályba. Ez az újonnan rendszeresített kir. közjegyzői állás a szegedi kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. (1907. július 13. 20,167/1907. I. M. sz.)

Közlemények.

Hármas Mutató a magyar igazságügy irott jogforrásairól. Ily cím alatt most tette közzé az igazságügyminister megbízásából az Igazságügyi Közlöny szerkesztősége az életben lévő magyar joganyag pontos összeállítását. Az igazságügyministerium hivatalos lapja, az Igazságügyi Közlöny messze túlmegy azokon a szűk határokon, amelyek egy hivatalos közlöny hivatását körülzárják. Már eddig is igen hasznos szolgálatokat tett nevezett lap szerkesztősége a lap 10, ujabban pedig 15 évfolyamának anyagát tartalmazó kimerítő mutatók kiadásával, a most megjelent hatalmas kötettel azonban, mely az Igazságügyi Közlönyben megjelent anyagon kívül, az összes igazságügyi törvényekre, törvényerejű egyéb jogforrásokra és a felsőbiróságok elvi döntéseire is utal, igazán hálára kötelezte az egész magyar jogászközönséget. Mert nem kis feladat eligazodni az 1867-ben kezdődött alkotmányos jogéletünk alatt hozott mintegy 2000 törvényünk között sem, nem is szólva az ezek kapcsán kiadott rendeletek tömegéről, hiszen az 1867. óta kiadott Magyarországi Rendeletek Tára egy kis könyvtárt képez már! De mindez anyaggal még megbirkózhatik a gyakorlatban működő jogász, mert az ezekben szabályozott kérdések elég gyakran kerülnek gyakorlatában felszínre, — de csaknem egészen fámpon nélkül áll, midőn az 1867. előtti joganyag alkalmazásáról van szó. Pedig egész jogterületek szabályozása az ebben a korszakban létrejött jogforrások-

ban leli alapját; itt van szabályozva például a postajog, a telekkönyvi jog, a jövedéki eljárási szabályok, a pénzügyi jog egy jelentékeny része stb. Ezeken kívül a Hármas Mutató tanúsága szerint az 1849—1867. közti korszakból mintegy 150 különböző törvény, nyílt parancs és rendelet, 1849. előtti törvény és egyéb jogszabály körülbelül száz van még egészben vagy részben hatályban. Ha már most a gyakorlat a jogászt a régmúltban gyökerező ilyen kérdés elé állítja, még ha kellő jártasságot is szerzett a corpus juris ezeréves anyagában: más feladatot kell megoldania. Először össze kell szednie a kérdést tárgyzó minden jogszabályt és ha nagy fáradsággal sikerül is a kérdéses anyagot kimeríteni, következik a feladat súlyosabb, második része, megbirálni azt, hogy az összehordott anyagból mi van hatályban, mit lehet abból a ma fennálló jogviszonyok között még alkalmazni. Ezt a kettős feladatot végezte el az Igazságügyi Közlöny szerkesztősége ebben a munkában az igazságügyi joganyagra vonatkozólag, biztos tájékoztatást nyújtva a gyakorlati jogásznak, hogy egy-egy jogi kérdés tekintetében mi tekinthető ma élő jogforrásnak. Remélhető, hogy e nagy fáradsággal megállapított élő jogforrások gyűjteményét, melynek — ha róla mutatót készíthettek — legalább is kéziratban, vagy jegyzetekben existálnia kell, az igazságügyminister szintén közre fogja bocsátani, annyival inkább, mert a most megjelent kötet is rámutat arra az absurd állapotra, hogy akárhány szabály, bár ma is érvényben áll és követendő, közzétéve sohasem lett és ma már csak alig hozzáférhető gyűjteményekben található fel.

Hogy a felmerülő kérdések minden oldalról hozzáférhetők legyenek, vagyis hogy a kérdést szabályozó joganyag akkor is megtalálható legyen, ha abból csak egy dátum vagy egy vezérszó áll rendelkezésre, a Hármas Mutató, amint ez címében is kifejezésre jut, három különböző szempontból utal a jogforrásokra: tartalmukhoz képest rendszerbe foglalva, keletük szerint időrendbe szedve és a szövegükben előforduló vezérszavak betűrendjében.

A most megjelent vaskos kötet (893 oldal) a rendszeres és az időrend szerinti mutatót tartalmazza, míg a betűrendes (III.) rész külön kötetben fog megjelenni.

*

Az elismert, de utólagos házasság által nem törvényesített gyermekek anyakönyvezése. Az 1895. évi október 1-ével életbelépett 1894. évi XXXIII. t.-cz., mely az állami anyakönyvek vezetését hazánkban behozza, nem nyújtott módot arra, hogy az eredetileg törvénytelen viszonyból származott azon gyermekek születési anyakönyvi tételeinél, akiknek szülői utólag egymással házasságra léptek, az utóházasság által történt törvényesítés ténye bejegyeztessék. A hivatkozott t.-cz. 41 és 43-ik §-ai ugyanis csupán arra vonatkozólag tartalmazznak rendelkezéseket, hogy amennyiben a természetes apa a gyermeket sajátjának az anyakönyvvezető előtt személyesen szóval, vagy közokiratban foglaltan elismeri s az elismerés feljegyzését kívánja, az az anyakönyvbe feljegyzendő, hasonlóképp fel kell jegyezni az anyakönyvbe az érdekelt felek kívánságára azt is, — ha közokirattal igazolják, — hogy házasságra léptek.

A m. kir. belügyminister több elvi jelentőségű határozatában kijelentette, hogy az ilyen gyermekek, akik házasságon kívüli viszonyból származtak s akiket a természetes apa elismert, ha a szülők utólag házasságra léptek, amennyiben a gyermekek születési anyakönyvi tételénél az elismerés s az utóházasság ténye fel van jegyezve, — a természetes apának családnevét jogosítvák használni. Mivel az A. T.-t módosító s 1907. évi január hó 1-ével hatályba lépett 1904. évi XXXVI. t.-cz. ezt a hiányát pótolja s az utóházasság által történt törvényesítésnek anyakönyvi feljegyzésére módot ad, — a m. kir. belügyminister a szóban levő olyan gyermek jogviszonyáról, — an.ely gyermekek születési tételénél az utóházasság általi törvényesítés tényének az 1903. évi XXXVI. t.-cz. szerint teljesíthető feljegyzése még meg nem történt, 65,814/1907. sz. alatt kibocsátott és lapunk ezen számában egész terjedelemben közölt körrendeletben intézkedett.

*

Segélyezés a születendő gyermekek vagyonából. Budapest székesfőváros árvaszéke egy felmerült konkrét esetből kifolyólag kimondta, hogy a vagyontalan és keresetképtelen szülő születendő gyermekeinek gyámpénztárilag kezelt vagyonából segélyre igényt tarthat. A közigazgatási bizottság ugyanezen álláspontra helyezkedett, a belügyministerium azonban a határozatot megsemmisítette, mert a szülő gyermekétől csak tartást és nem

segélyt igényelhet, a tartási kötelezettség megállapítása pedig a bíróság hatáskörébe tartozik, ez lesz tehát hivatva eldönteni azt a kérdést, vajjon a születendő gyermekek javára rendelt vagyonból a szülő tartást igényelhet-e? Az érdekes határozatokat a következőkben közöljük:

Az árvaszék a netán születendők gondnokának és az utóörökösöknek meghallgatása után a következőleg határoz: Minthogy a fenthivatkozott jogerős másodfokú határozat indokolása szerint hazai jogunknak az a jogszába, hogy a gyermekek vagyontalan és keresetképtelen szüleit segélyezni tartoznak, a születendőkre is alkalmazhatónak mondatott ki; minthogy továbbá a tárgyalások során egyrészt igazoltatott azon körülmény, hogy T. S. mint teljesen vagyontalan, részben keresetképtelen és nyomorban levő a segélyezésre rászorul és a meghallgatott utóörökösök, valamint a netán születendők gondnoka folyamodó azon kérelméhez, hogy születendő gyermekei vagyonából segélyben részesíttessék, hozzájárultak; másrészt azonban a kért 3000 koronányi segélyezés olymértű volna, mely már az 1877:XX. t.-cz. 113. §-ának rendelkezésébe ütköző ajándékozás jellegével bírna: mindezeknél fogva a kérelemnek csak részben és olyképp adatik hely, hogy T. S. részére netán születendő gyermekei gyámpénztárilag kezelt vagyonából tartási segély címén 1000 korona kiadatik és utalványoztatik. Budapest székesfőváros árvaszékeének 1906. október hó 19-én tartott üléséből. (339/15—1906.)

Belügyministerium: 44034/907. szám. VIII. A gyámügyi felelősségi küldöttségnek f. é. január hó 25-én tartott ülésében 8653/906. sz. a. hozott határozatát dr. K. B. t. ügyész által beadott felelősségi felülvizsgálván, azt az annak alapját képező árvaszéki véghatározattal együtt megsemmisítem. Mert az 1877:XX. t.-cz. 11. §-ának 4-ik bekezdése értelmében a szülők és nagyszülők gyermekeiktől vagy unokáiktól tartást és nem segélyt követelhetnek. A még születendő gyermekek csak átvitt értelemben eshetnek a jelen szakasz rendelkezése alá. A m. kir. Curia 1888. évi 2260. sz. határozata szerint azonban a gyermekek nyomorúságra jutott szülei vagy nagyszülei irányában fennálló tartási kötelezettsége tárgyában határozni a bíróság hatáskörébe tartozik és csak a tartás mértékének a megállapítására van az 1877:XX. t.-cz. 11. §-ának 5-ik bekezdése értelmében a gyámhatóság hivatva. A tartási kötelezettség azonban a jelen esetben még a bíróság által megállapítva nem lett. Budapest, 1907. április 23-án.

*

Az iparos özvegyének joga cím alatt lapunk f. é. április hó 1-én megjelent 4. számában ismertettük a m. kir. belügyministernek 108.639/906. szám alatt kelt rendeletét, mely a kereskedelemügyi minister által eddig követett gyakorlattal ellentétbe helyezkedve kimondja, hogy az özvegyi jognak megkezdett iparüzés joga az özvegy újabb férjhezmenetele folytán nem szűnik meg. A „Jog-

tudományi Közlöny“ f. évi május hó 17-én megjelent 20. számában erre nézve már most a belügyministerium egy közleményét találjuk, melyből kitűnik, hogy a kérdésben forgó belügyministeri rendeletnek fentjelzett elvi kijelentése a kereskedelmi minister nevében adatott ki. Évtizedes gyakorlat az egyes ministeriumok között ugyanis, hogy ha valamely konkrét ügyben a döntés egyidejűleg több ministeriumot is illet, az a minister, kihez a felterjesztés közvetlenül jut, az ügynek a maga hatáskörébe tartozó részére vonatkozó intézkedés megtételére is azt a ministert kéri fel, kihez az ügyet annak egyéb vonatkozásai miatt áttennie kell. Minthogy a jelen ügyben az ipartörvény alá tartozó és a kereskedelmi minister által elbírálandó kérdésen felül még ipar-, illetve vásárrendészeti (vásári sorrend), vagyis a belügyminister által eldöntendő kérdés is fennforgott, a kereskedelmi minister az ügyet a vásári sorrend kérdésében illetékes elbírálás végett azzal a kérelemmel küldötte át a belügyministerhez, hogy ezen kérdésben hozandó határozatába az iparigazolvány ügyére vonatkozó döntését is foglalja bele.

A kereskedelmi minister tehát annál kevésbé utalta át az iparhatósági jogkört a belügyministerre, mert a döntés az iparigazolvány kérdésében azzal a világos kijelentéssel foglaltatott bele a belügyministeri rendeletbe, hogy ez a kereskedelmi minister nevében történik.

*

Uj közjegyzőséget rendszeresített az igazságügyminister a perlaki kir. járásbiróság területére *Perlak* székhelylyel és második közjegyzői állást az ujvidéki kir. járásbiróság területére *Ujvidék* székhelylyel. A vonatkozó ministeri rendeleteket lapunk ezen számában közöljük.

*

Kitüntetés. *Zimányi Alajos* budapesti kir. közjegyzőnek, az országos egyesület érdemes elnökének, Ő Felsége a közjegyzői pályán szerzett érdemei elismerésül a m. kir. udvari tanácsosi címet adományozta. A közjegyzőség ezen kiváló képviselőjének, aki a közjegyzők országos egyesületének vezetésében hervadhatatlan érdemeket szerzett, kitüntetésé nemcsak a közjegyzői karban, hanem azonkívül is a jogászi körökben egyáltalán osztatlan örömet keltett.

*

Személyi hírek. *Dr. Csellei János* magyaróvári volt kir. közjegyzőnek Ő Felsége a kir. tanácsosi címet adományozta. Kinevezettek kir. közjegyzőkké: *dr. Bocsánczi András* dési kir. közjegyzőhelyettes Topánfalvára; *dr. Uhrovics Vendel* nagyszombati kir. közjegyzőhelyettes Dunaszerdahelyre; *dr. Barta Ferencz* országgyűlési képviselő, budapesti gyakorló ügyvéd Turócszentmártonba.

Meghaltak: *Galanda Samu*, turócszentmártoni; *dr. Lukácsffy István*, székelykeresztúri; *Molnár Endre*, szt.-gotthardi és *Ferdinándy János*, nagy-róczei kir. közjegyzők.